

Ara 5 lej

Director-Főszerepelt: Dr. Marton Ernő, Adminisztrator delegat si grant responebil-Feladás igazgató: Schwartz Endre Proprietar-Tulajdonos: Fraternitas S. A. R. de Editura, Registrul publicatimilor periodice No. 43. Dos. 889-1933. Tribunalul Cluj, Sectia III

Szerda, augusztus 10.
1938-5698. Av 12.
XXI. évfolyam, 178. szám.

KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Posta postala
Küldetés a num. No. 244716/929.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Str. Baron L. Pop

19. Telefon: 13-00. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, félre 600, egészévre 1200 lej.
Fülső: Havonta 2, negyedévre 12, egészévre 20 de.
Előfizetési díjszabás szerint.

"UJ KELET" a transilvaniai zsidó közösség egyetlen újsága. Célkéink utánpótlását és terjesztését szolgálják.

SZTUS 9.

Türk leg

A Daily Herald...
elnöke, súlyos...
szerint Ata...
z, hogy a mo...
emője súlyos...
yága mellett...
odik.

hogy a török...
napokban bi...
tak, amely a...
esetre, ha Ata...
forulna.

otlak ki nyilasok

rendőrség rend...
ett a napokban...
magyarországi...
szertü érmeke...
nek egyik oida...
szerepel, másik...
jelvény. Az é...
ogilaktak le. A...
tásokra utasi...
annak megál...
armeket valóban...
vagy pedig az...
csupán blintett...
e.

sé halálos- gy halottas

agál lengyel kö...
nja tegnap dél...
büzt egy halot...
ség következté...
érült, míg a ki...
thalt.

obbant piacon

gra bomba rob...
obbanás 9 embert...
bomba robbant...
okat nem ejtett...
a közlekedést a...

kere onton

nemzetiek köz...
egtszították a...
területet Ebro...
volt köztársa...
egsemmitatték...
Ebroba fullasz...
r. A nemzetiek...
koztak az ellen...
a hidverést az...
ilők bombázták

orthirek

bdarugó csapa...
jelenlétében 6:2...
ország váloga...

alig híhető je...
rugócsapatának...
A határozatot...
gra, mert a já...
g egy felosztott...
al szabadakká

Lepkiadó R. T...
L. Fog 18...
90.

Döntő fordulat küszöbén

Minden jel arra mutat, hogy a Palesztina-kérdés elérkezett a döntő fázisához. Amióta Anglia a mandátumot gyakorolja Palesztina fölött, egyetlen egyszer sem volt még példa arra, hogy a gyarmatügyi miniszter személyes látogatást tegyen Palesztinában. Macdonald gyarmatügyi miniszter Londonból Jeruzsálembe történt repülése feltétlenül annak a jele, hogy az angol kormány rendkívüli és döntő jelentőségű lépésekre készül Palesztina ügyében.

Megerősíti ezt a kiáltvány is, amelyet Macdonald gyarmatügyi miniszter Palesztina lakosságához intézett. Békére és nyugalomra inti ebben a kiáltványban az ország népeit, de nyomtatékosan hozzátűzi, hogy Anglia semmiféle sem fog visszariadni elhatározásainak keresztülvételében. Figyelmeztetés és jeladás volt ez a kiáltvány, amely a miniszter váratlan megjelenésével együtt a szenzáció erejével hatott az egész országra.

Hogy milyen utasításokat adott a gyarmatügyi miniszter a palesztinai angol hatóságoknak, nem lehet tudni. Bizonyos azonban, hogy politikai és katonai vonatkozásuk van ezeknek az utasításoknak, amelyek oly fontosnak tartott a miniszter, hogy személyesen, a helyszínen adja át azokat a palesztinai polgári és katonai hatóságoknak.

Szoros összefüggésben áll a gyarmatügyi miniszter váratlan látogatásával az a felhívás is, amelyet a miniszter elutazása után intézett az ország lakosságához Sir Harold MacMichael palesztinai főköormányzó. Ez is figyelmeztetés. Figyelmeztetés olyan intézkedések megtétele előtt, amelyeknek messze nemö kihatásuk lehet.

Londonban úgy tudják, hogy Chamberlain miniszterelnök a palesztinai ügy miatt szakította meg váratlanul szabadságát és tért vissza Londonba. Alighog általános ostromállapot kihirdetésére készül a kormány. Tagadhatatlanul olyan intézkedés volna ez, amire alig volt példa Palesztinában a mandátárius rezsim óta. Nem kétséges azonban, hogy a gyarmatügyi miniszter palesztinai látogatása, a főköormányzó kiáltványa, Chamberlain miniszterelnök hazatérése e rendteremtő, karhatalmi intézkedésen túlmenő elhatározásokkal áll összefüggésben. Bizonyára szerepet játszik ebben a felosztási bizottságnak Londonba való megérkezése is, sőt nincs kizárva, hogy a bizottság szóbeli közlései hozzájárultak a kormány elhatározó megartartásának kialakulásához.

A zsidó nép érte a világon feszült várakozással néz a jövő események elébe. Bizik abban, hogy az az elhatározottság, amely Macdonald gyarmatügyi miniszter és MacMichael főköormányzó szavából csendült ki, meghozza Palesztina számára a várvárt békét és új lendületet ad a békés zsidó országépítés művének.

Göbbels panaszkodik

A híres propagandaminiszter nagy zavarban van. Eddig minden akadályt legyőzött — a propagandával. Az emberek már-már elhitték, hogy a propaganda, a nyolcadik nagyhatalom, mindent legyőz: katonai szövetségeket, tulerőt, gazdasági zavarokat, pénzügyi nehézségeket, — egy szóval mindent! Ugylátszik azonban, hogy a propagandaminiszter előbb jött rá, mint tanítványai, hogy vannak helyzetek, amikor a propaganda már nem segít. Ebből a szempontból érdekes Göbbels boroszlói beszéde. Rámutatott arra, hogy „a Német Birodalom nehéz gazdasági és politikai kiizdelmet folytat léteért.” Panaszkodott, hogy „a demokratikus országok ez alkalommal sem tudják és nem is akarják megérteni Németországot.” Hallgatói nagyon megrémíthette, amikor azt mondta, hogy „ezek az országok készek leülnének arra, hogy Európát a legvéresebb háborúba hajszolják, ha ezzel meg tudják szüntetni Németországban a nemzeti szocializmust.” Az ember lélekzete eláll: ez a kijelentés olyan merész, — mint a propaganda. Az ember még ehinné, hogy eddig Németországot fenyegették azok a harcias franciák és angolok. Ezekben keresztül nem is készültek más-

Németország beavatkozik az orosz-japán viszályba?

Három órán át tárgyal Ribbentrop külügyminiszterrel Japán berlini követe

Daladier és Chamberlain váratlanul megszakították szabadságukat

Párizs, augusztus 9. Az utóbbi hetekben általános enyhülés és viszonylagos nyugalom jellemezte az európai politikai közhangulatot, most azonban mintha újabb feszültség és nyugtalanság készülné felváltani ezt az átmeneti állapotot. Egyrészt felő, hogy világpolitikai bizonytalomná fajulhat az orosz-japán viszály, másfelől Franco tábornoknak az önkéntesek kérdésében tanúsított magatartása fenyeget újabb ellentétek kirobbanásával. Az a tény, hogy mialatt a moszkvátokioi diplomáciai tárgyalások holpontra jutottak, Berlinben hivatalos tárgyalást folytatott a mandzsuriai viszály ügyében Japán követe Ribbentrop külügyminiszterrel, — arra enged következtetni, hogy Japán végső esetben európai szövetségeseinek segítségére fog apellálni. Chamberlain angol és Daladier francia miniszterelnök váratlanul megszakították szabadságukat. Egyes verziók szerint a két miniszterelnöknek meglepetésszerű hazatérése a spanyol helyzettel, illetőleg az önkéntesek ügyével áll összefüggésben, más híradás viszont a palesztinai problémával hozza kapcsolatban Chamberlainnak Londonban való váratlan megjelenését. Nincs kizárva azonban, hogy a két miniszterelnök egyidejű hazatérése az orosz-japán ügy, illetve a berlini japán-német tárgyalások is szerepet játszanak.

Franciaország megnyitja a pirenenszi határt, ha nem távolítják el Spanyolországból az önkénteseket

Daladier és Chamberlain szabadságukról való váratlan visszatérése Londonban és Párizsban egyaránt élmék feltűnést keltett. Politikai körökben azt hiszik, hogy

a francia kormány a pirenenszi határok megnyitására készül, arra az esetre, ha Franco tábornok nem közli haladéktalanul választ arra az angol jegyzékre, amelyet több mint négy héttel ezelőtt nyújtott át Burgoshan az angol ügyvivő az önkéntesek eltávolítása ügyében és amelyre a köztársasági spanyol kormány már pozitív választ adott.

Párizsban valószínűnek tartják, hogy a két miniszterelnök fontos diplomáciai megbeszéléseket akarnak folytatni ebben a kérdésben.

Németország Japán segítségére siet?

A Havas továbbítja Tokióból az Asaki című lapnak azon értesülését, hogy Japán berlini

nagykövete tegnap három óras tanácskozást folytatott von Ribbentrop német külügyminiszterrel annak sonnenbergi villájában. A két államférfi az orosz-mandzsu határviszályról tárgyalt. A lap tudni véli, hogy a német külügyminiszter pozitív ígéretet tett a japán követnek arról, hogy a berlini kormány rokonszenvvél és figyelemmel fogja kísérni azokat a lépéseket, amelyeket a japán kormány készüli tenni a mandzsuriai határincidens súlyosbodása esetén.

A japán lap hozzáfűzi, hogy Németország rokonszenve nemcsak erkölcsi támogatásban fog megnyilvánulni, hanem más természetű segítségnyújtásban is, amiről megegyezés jött létre.

Holponton állnak Oroszország és Japán között a diplomáciai tárgyalások

Az orosz-japán diplomáciai tárgyalásokról nem érkezett ma újabb jelentés. A jelek szerint holponton állnak a tárgyalások, miután egyik fél sem hajlandó engedni álláspontjából. Ugyanekkor egyre elkeseredettebbé válik a fegyveres harc Csangkufeng birtokáért, az orosz és japán csapatok között.

Az oroszok egyre hevesebben ostromolják a csangkufengi japán állásokat, míg a japánok elszántan védekeznek.

Tokióban hangsúlyozzák, hogy a japánok, semhogy eleget tegyenek Moszkva azon kívánságának, hogy visszavonják csapatalkat Csangkufeng dombjairól, inkább a nyit háborút is hajlandók vállalni és készek egy időben állni a harcot Oroszország és Kína ellen.

A japán sajtó jelentése szerint Blücher tábornok, a távolkeleti orosz haderők főparancsnoka, Novokievszkbe érkezett, hogy személyesen vegye át a hadműveletek irányítását az orosz-mandzsu határvidéken.

Későbbi tokiói jelentés arról szól, hogy az orosz tankok megkezdték visszavonulásukat Novokievszk felé, miután az orosz légénység egy része állítólag megadta magát a japánoknak. Az orosz gyalogos csapatok zöme ugyancsak visszavonult. A japánok a kínai frontról nagyobb csapatteket vezényeltek át Mandzsuriaiba, az ottani japán haderők megerősítésére.

pülte a demokráciát. Ma mégis a demokráciáról beszél, igaz, hogy „német demokráciáról”, „igazi demokráciáról”, „tekintélyi alapon álló demokráciáról”. Csak össze kell hasonlítani, amit a demokráciáról mondtak Párizsban, azzal, amit Göbbels mondott Boroszlóban s nyomban nyilvánvaló lesz, hogy demokrácia az, amelynek nincsen semmiféle jelzője. Mert a jelzők, ugylátszik, csak arra valók, hogy a demokráciát megfosszák lényegétől, — a demokráciától! Göbbels szerint a „tekintélyi demokrácia az, amelyben elő lehet készíteni és meg lehet oldani a kérdéseket”. Világosan ez azt jelenti, hogy a „csalhatatlan vezér”, az „egy okos ember” előkészíti és megoldja a kérdéseket és a nép — szájátva bámolja. Morogni nem szabad, kritizálni sem, ellenőrizni sem. Demokrácia: a nép kormányzása, a néppel, a népért. De hát a Harmadik Birodalomban a demokrácia is fajtszta: csak cirkszt nyújt a népek.

Vajjon mi történhetett a világhon: Göbbels panaszkodik! A demokrácia szelleme kísért.

Amerika új uton

Az átlageurópai elképzelése az Egyesült Államokban még ma is a korlátlan lehetőségek hazáját látja Amerika fogalma, számára a hallatlan gazdaságot, a tullenő erő képviseli. Ezért annál kevésbé érti meg azokat a híreket, melyek közel egy évtized óta járnak a napisajtót és katasztrófális gazdasági válságról, munkanélküliek millióiról, a bünözésnek Európában elképzelhetetlen arányairól számolnak be. Óriási vagyonok tűnnek el máról holnapra, bankok roppannak össze ipari vállalatok, gyárak szünetlik meg a munkát, farmerek elhagyják birtokukat és ezrével özönlének a városokba. Az USA, a világ-háború nagy hadiszállítója, az európai államok dugszdág hitelezője, a háboruban milliárdokat keresett. A háborút követő években hihetlen gazdasági fellendülésben volt része, a „Prosperity” soha nem sejtett méreteket öltött, amíg csak 1929-ben hirtelen ki nem tört a válság.

Mi a magyarázata ennek az értetlenségnek látszó, a másik végletet előidéző válságnak? A hadviselő európai államok válságát természetesen találjuk, hiszen a háboruban valamennyien — győztesek és legyőzöttek egyaránt — mértéken felül vették igénybe gazdasági erejüket. Ezzel szemben az Egyesült Államok óriási nyereséget sepertek be. Mi történt ezekkel a mérhetetlen értékekkel? Hogyan változhatott át ez a jólét keserves nyomorúsággá?

Stoye dr. német-amerikai jogász, ki soká élt a tengeren túl, nemrég megjelent lelkiismeretesen összeállított gondos és átfogó tudással megírt művében iparkodik az USA gazdasági krízisét megvilágitani, rámutatni mindazon körülményekre, okokra, melyek ezt a válságot előidézték.

Stoye érthetővé tege számunkra. Aból a feltevésből kiindulva, hogy még a művelt olvasó is semmi vagy csak kevés ismerettel rendelkezik az USA-ról, megismerteti vele annak történetét keletkezésétől fogva. A közölt ábrázolás tisztára politikai, mert az USA egész gazdasági fejlődése és jelenlegi helyzete teljes mértékben politikájára vezethető vissza. A könyv rendkívül érdekes leírása a számmunkra idegen viszonyoknak. Azonnal megértjük őket, mihelyt megismerkedünk melyeket az első amerikai telepések az óhazából magukkal hoztak és melyeket az amerikai föld jellegével dacolva, annak ellenére is a legjobb időkig érvényesítettek.

A világháború a különben is profitéhes amerikai Business-embereket még kapzsibá tette. Minden elérhető hasznót be akartak söpörni. Európában a szántóföldek nagyrésze bevetetlen maradt a háború hosszu éveit alatt. Nosza nekiláttak USA-ban még Kelet-Kolorado, Wyoming, Montana, Dakota, stb. államokban is a Steppe-szerű óriási területeket felszántani és buzával bevetni. Közvetlenül a háboru befejezése után ez a buzatermés már ráfizetéssel járt, rossz üzletnek bizonyult.

De az igazi hadd el hadd, csak akkor jelentkezett, mikor a természet is belezszólt. A steppek, füves legelők lekötötték a futó homokot; a felszántás által ez szabadbá vált, a szél kezdett vele játszani s Amerikában állandóan erős szelek fújnak.

Az 1934-iki katasztrófálisan száraz évben 1000 és 100.000 hektárnyi területől az orkászertü szelek a humus-réteget egyszerűen elvitték s visszamaradt a tel-

jesen terméketlen sivatag, mely az állatok számára még a legszükségesebb táplálékot sem tudta már nyújtani.

Ugyanezt a rabló gazdaságot folytatták az USA más részeiben az erők kitermelésével, jobban mondva, kiirtásával. Az eredmény: árvizek, melyek nagy területeket öntenek most el évente.

USA-ban ezt a kapcsiságot most „Man made Tragedy”-nek (az ember által előidézett tragédiának) nevezik. A „Soil Erosion” alatt pedig a termőréteg megsemmisítését értik.

De ezek a katasztrófák természetesen nem egyedül okai a mostani depresszióknak.

Az USA gazdasága már túlméretezetté vált. Az egykék a föld kerekén mindenhol és mindenütt beleavatkozott a népek gazdasági életébe. Reafeküdtek Kínára, azt teljesen hatalmába akarta hajtani. A mostani háború jórésben Amerika számlájára írható... Pénz és hatalmi terror által nagy területeket szerzett meg s azokat is ki akarja szipolyozni. Így pl. a Filippin-szigeteket, Alaskát, Havait, Gnamot, Portoricot. Kuba azonban már 1934-ben önállósá lett, a Filippinákat se igen bírja már uralni, ezek elszakadása is csak idő kérdése már. Közép- és Dél-Amerikában az angol befolyás mindjobban erősödik. Nikaragua máris fellázadt a dollár-imperializmus ellen...

USA kezd feleszmélni. Amerika kijelentette, hogy a következő világháborúban semleges marad, senki se gazdagodik meg jogtalanul és gyorsan azáltal, ha hadviselő feleknek hadiszereket szállít. Utóbbi elvet most azáltal kerül meg, hogy Japán nem üzen meg a háborút Kínának. Dacára, hogy már egy óta folyik a háború, Amerika mindkét félnek vigán szállít, hiszen még jogilag nem állnak hadban egymással.

Amerika most megtanul másként gondolkodni, mint ezelőtt husz évvel. A sors kereké most másképpen forog. USA-nak át kellett formálni egész gazdaságát, de bizonyos formában még társadalmi életét is, ha a szociális szempontokat figyelembe vesszük. Az ifjuság az állami életet, a politikát eddig megvetette, lenézte, mert korruptnak tartotta. Senki sem akart a köznek szolgálni, csak a saját zsebeit tömte. Az államot csak szükséges rossznak tartották, annak alkalmazottait általában szűkebb fizették, persze a korrupció tény leg óriási mérveket öltött.

Az 1929-es válságra volt szükség, hogy az Egyesült Államokban felbújjon az a belátás, hogy ezekkel az elvekkal szakítani kell. Rooseveltnak vállalkozott erre az óriási feladatra, mindazon akadályok ellenére, melyeket a rendszerváltozással szemben az alkotmány, a kongresszus, a legfelsőbb bíróság és a republikánus ellenpárt támaszt. Számos rendelkezésével, melyeknek keletkezését és célját a szerző ismerteti, máris sikerült neki ellenfeleinek egy részét meggyőzni, a két vezető pártot egymáshoz közelebb hozni és az új rendszert, a „new-deal”-t megindítani.

Rooseveltnek kellett jönnie, hogy e téren alapos változás álljon be. USA 48 egymással csak egészen lazán összefüggő államból áll, melynek egészen különböző törvényei vannak. A társadalmi jóléti intézmények eddig jóformán teljesen hiányoztak. Az emberi élet keveset számított. 1933-ban pl. csak autóbalesetek következtében, több mint 29 ezer ember pusztult el. 11 ezer pedig gyilkosságnak esett áldozatul.

Roosevelt nekilátott, hogy a farmer, a munkás, a gyáros érdekeit összhangba hozza. Most születik meg nagynehezen az új USA.

Roosevelt jelszava: „Forward — damn the torpedoes!” (Előre, az ördögbe az átkálódásokkal!) Ha továbbra is oly erőlyesen, becsületesen és bölcs előrelátással valósítja meg programját, mint eddig, akkor meg lesz a jutalma, mert tényleg USA megmentőjévé válik...

Pályázat

A Clonista Szervezet Cluji helyi csoportja pályázatot hirdet titkárnői állásra. — Pályázatok benyújthatók augusztus 20-ig a helyi csoport irodájában, Str. Memorandului No. 13.

Jaszele Rosenblatt, a világhírű zsidó kántor csendes élete és halála

Emlékezés a tíz évvel ezelőti hirtelen bekövetkezett halálára

Mulik az idő, idestova egy évtizede annak, hogy ezekben a borongós tisebov-táji napokban csendes Jahrzeitra jövünk össze és néhány percet szentelünk Jaszele Rosenblatt emlékének.

Jaszele Rosenblatt... Nem hiszem, hogy akad zsidó ember, aki ne hallotta volna ezt a nevet. Nincs olyan rejtett zuga a gálutnak, ahová ne jutott volna el egy-egy Jaszele-lemez és a „ráchém nu” nyomán ne költözött volna be áhitat a zsidó szívekbe.

Transilvania zsidóságának még élénk emlékeztében él Jaszele Rosenblatt palesztinai filmje. A zsidó énekesek fejedelme, akit a milliós tömegek csak hanglemezekről ismerhettek azelőtt, elment Rachel anyánk sírjához, a Machpela barlanghoz, a Falhoz, elment Sárónba és Émekbe, s óségi héber melódiákat énekelt ott, ahol azok a dalok megszülettek: a zsidó próféták megszentelt földjén.

A film szomorú epilógusára is visszaemlékezünk. Felvétel közben Jaszele Rosenblatt megfürdött a Jordán vízében, fürdés közben meghűlt, tüdőgyulladását kapott, s pár nappal később fiatalon, alig 52 esztendőskorában, minden idők legnagyobb zsidó énekesének örök időkre elnémult a hangja.

Galiciában született és amint az ilyen csodagyermeknél szokás, egyik kántortól a másikhoz szípkázták. A század végén Munkácsra énekelt, majd Pozsonyba került, hónapokkal később Hamburgban kapott állást, de ő kezdettől fogva úgy érezte, hogy neki Amerikában van a helye.

Az amerikai zsidóság gyorsan, kapkodva él. Nincs idő tanulni, az új generáció nem részesül alapos és komoly zsidó nevelésben. Amerikában szórakozás utján kell tanítani, szórakozás utján kell nevelőhatást gyakorolni az emberekre. Ugy kell belőlük gyökert nevelni, hogy észre se vegyék a tendenciát. Jaszele Rosenblatt úgy érezte, hogy neki ott missziója van.

S kiment Amerikába. Alig volt ott pár esztendőig, szárnyaira kaptá a hir. Jaszele neve fogalom lett. Sok tízezer zsidó ember csak azért vásárolt gramofont, hogy Jaszelet hallgassa. Jaszele többet járult hozzá a gramofon népszerűsítéséhez, mint a gramofon Jaszele népszerűsítéséhez. A 10-es években ott tartott, hogy Amerikában, a publicity hazájában, ő volt a leghíresebb zsidó.

Jaszele népszerűségére jellemző, hogy a világháború kitörése után, amikor az Egyesült Államok ugynevezett szabadságkölcsönt bocsátott ki, Wilson elnök levelet írt neki és kérte: miután ő az Egyesült Államok legnépszerűbb zsidója, autoritásának súlyával hasson oda, hogy a zsidók jegyezzék a szabadságkölcsönt. Jaszele, a kitűnő amerikai patrióta minden más elfoglaltságát félretette, Newyork legforgalmasabb utcáin lélt egy székre és énekelt az „Eli, Eli...” című dalt. Miután befejezte az énekszámot, jegyzéket gyűjtött az államkölcsönre és nem akadt zsidó ember, aki visszautasította volna Jaszele Rosenblattnak. Öt héten keresztül naponta tízszer-tizenkétszer lépett fel, s igen valószínű, hogy a gránátok között, amelyekkel francia oldalról lövöldöztek a német pozíciókat, igen sok „Eli-Eli”-tölték is volt...

Miben rejlett Jaszele ereje? Voltak előtte a technikának nagyobb művészei, több tudással és gazdagabb hanganyaggal rendelkező énekesek, egy szóval nagy zsidó kántorok. Dehát akkor honnan ez a nagy népszerűség, miben lel magyarázatát ez a nagy rajongás, amit a zsidóság Jaszele Rosenblattal szemben tanúsított?

Jaszele megpegett az a fájdalmas hurt, azt az édesbus melódiát, amely sajátja a talmudnak, a beszemédnek és a gettók fojtott levegőjének. Amiben van dac, profétai lendület, lélek és meggyőződés, — amiből kicsendül a keddus hásem visszhangja. Jaszele átköltötte, ujrakomponálta, aktualizálta ezeket a melódiákat. A „ráchém nu” kivonult a templomból, elkísérte a zsidó embert a műhelybe, a földalatti, s felkeléskor meg lefekvéskor énekelték „ráchém nu”-t, meg „elajháj n'sumú”-t, meg „sajmér jisrué”-t, meg a többi. S aki hallotta egyszer ezeket a melódiákat, nem bírt szabadulni tőlük, az ember vérebé iták magukat. Nem hiszem, hogy aki életében hallotta Jaszelet, megtagadta volna zsidóságát.

De Jaszele nemcsak héber liturgiát, hanem jiddis népdalt is énekelt. A jiddis népdal a zsidó sors speciális terméke. Képzeltük el annak a szegény zsidónak a lelkiállapotát, aki egy életen át kinlódik és neveli gyerme-

ket. Ahogy a gyermekek felnőnek — szétszórodnak. Egy fiú Amerikában van, egy lány Argentínában... S vannak Braziliában és Párizsban és mindenütt. A szélrózsa minden irányában vannak gyermekei, de otthon nincs senki. A gyermekek küldenek fényképet, a falak tele vannak fényképekkel... Fényképek... papírok... A szerencsétlen apa nézi a képeket, szíve csordultig van keserűséggel és fájdalmasan rázza a fejét:

„Kinder... pápirene kinder... hengen of di vent...”

Jaszele úgy énekelt ezt, hogy a kétezer esztendő golyos minden nyomorúsága benne volt ebben a pár szóban. S a közönség, anélkül, hogy számot adott volna magának arról, hogy tulajdonképpen mi tetszik neki Jaszele énekművészetében, érezte: ez az ember megremegtette a legrejtettebb, a legérzékenyebb zsidó hurokat, így nem énekelt még senki, csak Jaszele Rosenblatt...

Azt a vitát, hogy tulajdonképpen mi a kántor: tagja-e a „kló kajdes” című szertelvénynek, vagy csak hitközségi tisztviselő, — Jaszele Rosenblatt a maga szempontjából kezdettől fogva eldöntötte. Jaszele nemcsak kereseti lehetőséget látott a kántori hivatásban, hanem szent szolgálót. Bensőséges vallásos életét él. Naponta két pár t'fillint rakott fel, s vallásos életmódja kihatással volt egész környezetére. Ab Elstein, a kitűnő amerikai zeneszerző meséli, hogy egy ízben koncertet adtak egy amerikai városban, a műsoron Michel Boriszoff, a híres orosz hegedűművész is szerepelt. Délután az orosz a szállójában ült és sonkaszemlyét evett uszonnára. Amikor Jaszele belépett, az orosz hirtelen a kalapja után kapott, — nem akart „burhápedig” enni Jaszele jelenlétében.

Jaszele nagy karriert csinálhatott volna az operákban. A chicagói operatársulat minden áron szerződést akarta, Eliezer szerepét szánták neki a Zsidónőben, de Jaszele Rosenblatt nem akart nőkkal együtt szerepelni. Kísérletként a legnagyobb operakésznek szerződötték, Rosa Raissát (a Bialistokból kivándorolt zsidónő), de ez se használt. „Szermet mit teáter”, — mondta és könyved mosollyal utasította vissza legfényesebb ajánlatot.

De nemcsak Newyorkban, hanem az egész Egyesült Államok területén örvendett Jaszele páratlan népszerűségnek. Egykori zongoristája meséli, hogy egy ízben purim napján koncertre utaztak. Legnagyobb meglepetésére Jaszele kibontja a vonaton egyik bőröndjét, kiszed belőle egy megillát és egy kerepelt. „Jaszele olvasta a megillát — írja az egykori zongorista, — és amikor Há-

mánhoz értünk én kellett, hogy forgassam a kerepelt. Megillát-olvasás után odajött egy néger, a newyorki varietéke híres táncosa s azt mondta: Mister Jaszele, tisztelettel csinátni. Ha ön énekel nekem, akkor én énekelek önnek. Jaszele mosolygott, s elénekelte a „Sajszász Jászveget, s a néger a robogó menien szteppeit.

Franciscóban találkoztunk Saljameseli az egykori zongorista, — a hallójában Saljapin így üdvözölte: „Hogy van Mr. Eli-Eli? Mire Jaszele így felelt: Köszönöm, jól vagyok Mr. Eij Uchnyem! Amikor később közösen a fotoporterek elé álltak s a kicsi zsidó majdnem eltűnt a hatalmas orosz mellett, Jaszele megjegyezte:

— Tudja, hogy nézünk ki mi ketten egymás mellett?
— Hogy?
— Mint az eszrog meg a huláv...

Óriási jövedelmei voltak Jaszelenek, mégis koldusszegényen halt meg. Fejedelmi bőkezűséggel támogatót rabbiakat és általában vallásos zsidókat, akik a tóranak szentéletű életüket. Volt azonban neki egy nagy ideálja: megmenteni a vallást, a zsidó vallást, melynek oszlopai egyre gyengülnek Amerikában. Ebből a célból napilapot alapított, „Dusz Jiddise Licht” címmel. Hatvan ezer dollárjába került ez a vállalkozás. Megtakarított pénze ráment erre a vállalkozásra. Az utolsó napokban keserűen jegyezte meg meghitt barátai előtt:

— Fin jiddisen licht, — iz mir fínszter gevorn fár di ojg'n...

Régi leviták lelke lakozott ebben a galiciai zsidóban, aki hangjával, zsidó szívvel és érzésével milliókat remegtetett meg, aki rátáppintott arra a bizonyos szikrára, amit „dusz pintelet jid”-nek nevez a zsidó dalköltő. Csodálatos módon jutottak el hozzá azok a melódiák, amelyeket leviták énekelték a Templom idején, s Jaszele bőkezűen cszotta ezeket: neszték, mondotta, ha nem áll módomban, hogy tanítsalak benneteket, hogy tudjátok meg, mi a zsidóság, — hát érezték. Itt van, ez az!

A Jaszele-lemezek eljuttatták a szétszórtottság legtávolabb zugába is s ha ünnepi hangulat volt zsidó háztán, ha zsidó ember vendégül látta rokonait, barátait, hozzátartozóit, felhúzták a gramofont és áhítatosan hallgatták:

Hábét misumájim iré
Kik árup fin dájim him' in zeh,
Ki hujini láag vukelesz

Dusz mir zenen ci éand in ci spot bá záj...
S sirtak a zsidók és nevetek és érezték, hogy ennek az istenadta művésznek a hangjában, a lelkében és lehetében kivetődik egy meghajszolt és megkínzott nép minden vágya, öröme és szomorúsága.

Egy életen keresztül vágyódott Palesztinába. „Ha már nem élhetek ott, — mondogatta, — ott szeretnék legalább meghalni.”

Vágya teljesedett.
Mélységesen szomorú:
Ilyen zsidó vágyak teljesülnek...

Schön Dezső

Különös emberrablást követett el Clujon egy fiatalember

Revolyeres támadással rabolta el beteg nagybátyját az ápolóktól

Cluj, augusztus 9. Szenzációs eset foglalkoztatja a helybeli büntügyi hatóságokat. Dragos Octavian Paris ucca 7 szám alatt lakó kertész, hónapokkal ezelőtt szélütés következtében megbénult és rokonok hiányában egyezséget kötött Liga Vasile és Vele Ioan kertészekkel, akikre átiratta ingatlan tulajdonait, azzal a feltétellel, hogy ennek ellenszolgáltatása képpen halála napjáig ápolni fogják. Liga és Vele becsületesen el is látták a súlyosan beteg embert, úgy, ahogyan azt az egyezségben kikötötték. Tegnap este azonban megdöbentő és a romániai büntügyi krónikában is szokatlan fordulat következett be. Váratlanul betoppant Dragos Octavian, illetve a két gondozó lakására Ciurcel Cetebeiu 26 éves, Ilva községi illetőségű fiatalember, aki unokaöccse a súlyos beteg Dragosnak. Ciurcel azt követelte a két ápolótól, hogy adják ki neki gondozás végett a nagybátyját és tekintsek semmire a szerződést. A két ápoló természetesen ragaszkodott a közjegyző előtt kötött megállapodáshoz s így vita keletkezett, amely végül is peráts botránnyhoz, majd verekedéshez vezetett, amelynek aztán a rendőrség vetett véget. A verekedő társaság valamennyi tagját bekecsérték a rend-

őrségre, ahol jegyzőkönyvbe foglalták az esetet. A kihallgatások megejtése után az ügy valamennyi szereplőit elengedték. Röviddel azonban ezek után Ciurcel ismét beállított nagybátyja ápolóinak házába, ezúttal azonban mindkét kezében revolverrel, s a fegyverekkel sakkban tartva a két kertészt, valamint a szomszédokat, kiemelte ágyából és az uccán várakozó 401. számú bérkocsiba vitte nagybátyját, majd nyomtalanul eltűnt. Liga és Vele kertészek a különös emberrablás esetről azonnal értesítették a rendőrséget, ahonnan nagy késztetés szállott ki a helyszínre és indította meg a nyomozást a szokatlan büntügyben. A rendőrségnek eddig még nem sikerült megállapítania, hogy az unokaöccs hova szállította a nagybeteget embert. Az eset városszerző élénk feltűnést keltett.

— Művészi könyvborítéklap kiállítás. Bucurestiből jelentik: Az idegenforgalmi hivatal diszteremben tegnap nyitották meg a régi motívumok alapján készített könyvborítéklap kiállítását. Jelen volt Titianu államtitkár, Rincken német követségi tanácsos, Michaela Catargi asszony sajtóügyi igazgató, számos előkelőség.

London, augusztus 9. Hivatal „Locarno”-szövegűt az Evianbaróttság tagjai, har képviselői.

Az elnöki székbe a fődelegátusa ül. A minisztersége mellett konkrét feladatok kaptak, amely feljegy a közvéleményénél Winterton, az angol államkölvi menekült. Nagy dolog ez, his előtte kevesen hitték olyan jelentőséget a dicsnek, hogy egyik

Az osztr

Az úgy ugyanis Myron C. Taylor, a aki most már az ál

lelnöke, közvetlen a megkezdése elő kapott kézhez, ami a legkört teferment a atóságok egyes o artományokból ki zsidó lakosságot.

A parancsot, hogy zsidó lakosság szeg egyja az országok kó ötszáz zsidó o t. Miután Burge áromezer zsidót, a entrációs táborral emigrálnak. Mindez természet doni bizottság m k oly türelmetlen legfőbb feladata, valásokat a néme i, hogy Rublee zése után nyomb berlini körökkel e céljából.

Berlinnel tárg

ormány beván

Bizonyos körökbe egy ezek a lépése g is történtek. A g tárgyalásainak leg ugyanis Lond randt, az amerika si főszakértője, a besgetik, hogy b t tárgyalásai és utja során szerz a gyakorlati terv országai és auszt nak megszervezés hatalos amerikai azt mondják: g nem foglalkoz Londonban is t Eviánban mon a tényleges m

az egész ügy azo t ölteni. Tényleg ttekből és világg tval bír. Nemcsa pok, hanem olya tényezők is fo amilyen péld t, amely legutó

A MENEKÜLTEK SORSA A LONDONI ZÖLDASZTALON

A menekültügyi hivatal

a kivándorlási, az átmenő és a bevándorlási országok pergtüzeiben

Mit várhatnak az emigráns tömegek a londoni tanácskozásoktól

London, augusztus 9. Az angol külügyi hivatal „Locarno szobájában“ ülnek ismét együtt az Evianban alakult államközi bizottság tagjai, harminc állam diplomáciai képviselői.

Az elnöki székben lord Winterton, Anglia fődelegátusa ül már, aki tárca nélküli minisztersége mellett most nagyon is konkrét feladatokkal járó méltóságot kapott, amely feléje irányítja az egész világ közvéleményének figyelő tekintetét. Winterton, az angol kormány tagja, — az államközi menekültügyi bizottság elnöke. Nagy dolog ez, hiszen néhány héttel ezelőtt kevesen hitték még, hogy Anglia olyan jelentőséget tulajdonít ennek a kérdésnek, hogy egyik aktív miniszterét bo-

csássa rendelkezésre. Berlinben is felfigyeltek erre a tényre. Most már nehéz lesz figyelmen kívül hagyni azt a felhívást, amely Evianban hangzott el a Harmadik Birodalom kormánya felé. Winterton elnöksége és Roosevelt legbizalmasabb munkatársának a menekültügyi szervezet élére történt kinevezése olyan tény, amellyel berlini köröknek is számolniuk kell.

George Rubblee, a hetven éves öreg ur, az amerikai kormány állandó jogügyi tanácsadója, aki Roosevelttel kivánságára elvállalta a londoni „igazgatói“ állást — még nem érkezett meg az angol fővárosba. A bizottság Winterton elnöke alatt, zárt ajtóik mögött tárgyal és várja az amerikai igazgató megérkezését.

Az osztrák zsidók kiűldözésének nyomása alatt dolgozik a bizottság

Az ügy ugyanis kezd sürgetővé válni. Myron C. Taylor, az amerikai fődelegátus, aki most már az államközi bizottság egyik alelnöke, közvetlenül a londoni tanácskozás megkezdése előtt bizalmas jelentést kapott kézhöz, ami meglehetősen izgatott légkört teremtett a bizottság köreiben. A bizalmas jelentés Berlinből jött: a náci hatóságok egyes osztrák városokból és tartományokból ki akarják űzni az egész zsidó lakosságot. Steiermarkban kiadták a parancsot, hogy az ottlakó kétezzer főnyi zsidó lakosság szeptemberig el kell, hogy hagyja az országot. A Linz körzetében lakó ötszáz zsidó októberig kapott haladékot. Miután Burgenlandból kiűzték már háromezer zsidót, a maradék ötszázat koncentrációs táborral fenyegették meg, ha nem emigrálnak.

Mindaz természetesen sürgetőleg hat a londoni bizottság munkájára. Ezért is várják oly türelmetlenül Rubbleet, akinek az a legfőbb feladata, hogy felvegye a tárgyalásokat a német kormánnyal. Valószínű, hogy Rubblee Londonba való megérkezése után nyomban megteszi a lépéseket a berlini körökkel való érintkezés felvétele céljából.

Berlinnel tárgyalt az amerikai kormány bevándorlási szakértője

Bizonyos körökben arról beszélnek, hogy ezek a lépések tulajdonképpen már meg is történtek. A menekültügyi bizottság tárgyalásainak megkezdésével egyidejűleg ugyanis Londonba érkezett George Brandt, az amerikai kormány bevándorlási főszakértője, aki Berlinből jött. Azt beszélgetik, hogy berlini körökkel folytatott tárgyalásai és általában németországi útja során szerzett tapasztalatai alapján gyakorlati tervet dolgozott ki a németországi és ausztriai zsidók kivándorlásának megszervezésére és szabályozására. Hivatalos amerikai körök tagadják ezt. Azt mondják: a mostani értekezlet még nem foglalkozik gyakorlati tervekkel. Londonban is ugyanazt mondják, amit Evianban mondtak: ez csak a kezdet, a tényleges munka ezután következik.

Az egész ügy azonban kezd komoly formát ölteni. Ténylegesen kinőtt a karitatív keretektől és világgazdasági probléma súlyával bír. Nemcsak diplomaták és filantropok, hanem olyan gazdasági és pénzügyi tényezők is foglalkoznak a kérdéssel, mint amilyen például a londoni Lloyd's Bank, amely legutóbbi jelentésében kife-

lentette, hogy a nemzetközi gazdaság nem hozható rendbe mindaddig, amíg a kényszerű kivándorlás meg nem szűnik, vagy az államok együttműködése révén meg nem oldódik. Ezt az álláspontot hangsúlyozta egyébként egyre nyomatékosabban Taylor az amerikai fődelegátus is, aki kijelentette, hogy az amerikai Egyesült Államok kormánya nemcsak erkölcsi, hanem anyagi eszközökkel is kész segítséget nyújtani a probléma megoldásánál. King szenátor az amerikai szenátus többsége nevében kijelentette egyik nyilatkozatában, hogy ha Roosevelt — aki személyes ügyének tekinti a népvándorlás kérdésének humánus megoldását — a bevándorlási kvóták felemelését fogja kérni a kongresszustól, a többség mellette lesz.

Mit várhatunk a londoni menekültügyi intézménytől

Mit várhatunk ezek után a londoni menekültügyi intézménytől? Ma már erre a kérdésre is válaszolni lehet azoknak az autentikus felvilágosításoknak az alapján, amelyek a londoni bizottság köréből származnak. A menekültügyi intézmény munkája a következő irányban fog mozogni:

1. Keresztül fogja vinni a Népszövetség szeptember 12-én kezdődő tanácsülésén, hogy a megszűnő Nansen-utlevél helyett népszövetségi utlevelet kapjanak azok, akik saját hazájuktól ezt az okmányt megkapni nem tudják. Ez az utlevél érvényes lesz nemcsak annak a tizennégy államnak területére, amely a népszövetségi utlevél kitalálásához már régebben hozzájárulását adta, hanem az eviani összes államok területére is. Összesen tehát negyvenhat államba utazhatnak majd a népszövetségi utlevéllel. Az utlevél természetesen nem jelent még letelepülési lehetőséget, de legalább a mozgási szabadságot fogja biztosítani.
2. Megszerkesztik a világ összes menekültjeinek kataszterét. Ez a kataszter pontos képet fog adni a jelentkezők képzettségéről, munkaképességéről, helyzetéről és szándékairól. A londoni állandó szerv tehát át fogja tudni tekinteni, hogy hány ember szorul a nemzetközi segítségre, de azt is, milyen körülmények között és hol helyezhetők el.
3. A londoni szerv biztosítani fogja az úgynevezett „átmenő országoknál“, hogy ne utasítsák ki az ott tartózkodó menekülteket addig, amíg elvándoroltatásukról gondoskodás nem történik. E tekintetben már Franciaország, Anglia és Svájc, de egy sereg más állam is kötelező ígéretet tett. Ezzel megszűnik az a veszély, hogy az átmenő államokon napról-napra bizonytalanságban éljenek a menekültek.
4. A londoni iroda azonnal tárgyalásokat kezd Németországgal a kivándor-

lási kérdés liberálisabb kezelése és az elvándorlók vagyონrészeinek megmentése érdekében.

5. Érintkezésben a világ összes karitatív szerveivel, a londoni iroda lehetőleg rövid időn belül elő fogja teremteni azt a 20—25 millió dolláros összeget, amely a telepítések és kivándorlások finanszírozásához feltétlenül szükséges.

6. Össze fogja gyűjteni az összes tekintetbe jövő államok szakértőitől a bevándorlási lehetőségekre vonatkozó terveket és azok alapján fog az egyes államokkal a elosztás és a kvóták tekintetében megállapodásokat kötni.

Megkezdődik a kenyai kolonizáció

Nyilvánvaló azonban, hogy a londoni menekültügyi szervezet központi szerv csupán, amelynek, eredményes munkája elsősorban a bevándorlási országok kormányainak készségétől függ. Londonban egyre komolyabban veszik a Kenya-tervet. Az első gyakorlati lépés is megtörtént már ebben az irányban. Telepítési társaság alakult Londonban, amelyre 15 ezer fontot jegyeztek már. Arról van szó, hogy legelőször 25 németországi családot telepítenek le kenyai mezőgazdák mellé és

FOLYÁS
GONORRHEA, HÓLYAGHURUT
PROSTATAGYULLADÁS ESETEIBEN
GYORS ÉS TÖKÉLETES
GYÓGYULAKT BIZTOSÍT A
PAGEOL
A húgyutak leghatásosabb fertőtlenítő szere; megelőz mindennemű komplikációt, megszünteti a fájdalmakat
ORVOSI AKADÉMIAI KÖZLÉS I
KAPHATÓ GYÓGYSZERTÁROKBAN ÉS DROGERIÁKBAN

e kísérlet eredményei alapján hat nagy zsidó farmot létesítenek ott. A dominiumokban azonban kevésbé kedvező a hangulat az eviani tervek irányában. A délafrikai parlamentben egy képviselő olyan nyilatkozatot kért a kormánytól, hogy nem áll szándékában követni az eviani konferencia javaslatát. A belügyminiszter eként válaszolt: — Az eviani konferencia részéről nem érkezett még hozzánk semmilyen javaslat. Az 1937-es idegen törvény értelmében a tartózkodási engedélyek megadásának, kérdése kizárólag a bevándorlási bizottságra tartozik. Észak-Rhodeziában is hasonló megnyilatkozásokra került sor. A törvényhozó tanácsban tiltakozás hangzott el a kormány ellen, hogy állítólagos terv ellen, hogy ötszáz németországi-ausztriai zsidó családot telepítsenek le Észak-Rhodeziában. Ilyen adottságok között Rubblee igazgatónak nemcsak a német kormánnyal, hanem azon országok kormányával is nehéz dolga lesz, amelyek bevándorlás szempontjából jöhetnek számba.

Szerdán, augusztus 10-én kezdjük
olcsó maradék kiárusításunkat
hihetetlen olcsó széria árakban
Heller & Molnár
DIVATNAGYÁRUHAZA
CLUJ, Calca Regele Ferdinand 15.

Rendőrség verte szét Zürichben a tüntető frontistákat
Nemzeti szocialista akció Svájcban
Zürich, augusztus 9. Tegnap súlyos összeütközés keletkezett Zürichben a rendőrség és az úgynevezett „Frontista“-párt tagjai között. A Frontisták minden rendőri tilalom ellenére fátylaszemetet rendeztek az állomás környékén. A rendőrség karddappal verte szét a tüntetőket, akik az atak ellenére is erős ellenállást tanúsítottak. Különösen a tömegben résztvevő asszonyok viselkedtek rendkívül elszántan a rendőrökkel szemben. Ugyancsak a karhatalomnak kellett szétvernie a disztéren megismételt Frontista tüntetést is. Mindkét helyen számos tüntetőt vettek őrizetbe, akiket azonban kellő igazolás után elbocsátottak.
A tüntetők közül számosan, a rendőrök közül pedig egy ember sebesült meg.
A tüntetésre a Frontisták Tobler képviselőtől, a Frontisták vezérértől kapták a parancsot. Tobler a tüntetés előtt beszédet intézett a Frontistákhoz, melyben többek között a következőket mondotta: — Fel fogunk vonulni a jelenlegi po-

AKI MINŐSÉGRE AD AZ CSAKIS
OLLÁ
GÖMÖT VESZ

TUS 10.
y forgassam
után odajött
ék híres tán-
szele, tizletet
mekel nekem,
mosolygott,
Sajánász já-
ger a robogó
oztunk Salja-
ongorista, —
gy üdvözölte
li? Mire Ja-
vagyok Mr.
közösen a fo-
zsidó majd-
ellett, Jaszele
i kettlen egy-
v...
elenak, mégis
jedelmi bőke-
és általában
nak szenteltek
y nagy ideál-
zsidó válást,
ülnek Ameri-
pot alapított,
Hatvanezer
mentő kísérlet.
re a vállalko-
erüen jegyez-
mr fínszter
ebben a gali-
zsidó szívével
tett meg, aki
szikrára, amit
zsidó dalköl-
el hozzá azok
énekeltek a
ezüen csztotta
nem áll mó-
neteket, hogy
— hát érez-
k a szétszó-
s ha ünnepi
a zsidó ember
ait, hozzátar-
és áhitatosan
ott Palesztiná-
— mondogat-
meghálni.
ek...
Schön Dezső
Clujon
polóktól
foglalták az
tése után az
elengedték.
Csurcel ismét
nak házába,
ében revol-
kban tartva
szomszédokat,
n várakozó
nagybátyját,
lga és Vele
ablás esetről
rséget, ahon-
tt ki a hely-
mozgást a szo-
mozgának eddig
ania, hogy az
a nagybeteg
élnék feltü-

kiállítás. Bu-
rgalmi hiva-
tolták meg a
tített könyv-
volt Titeanu
vetségi taná-
sajtóügyi al-

Románia felségjogainak megfelelően az Európai Duna-szerződés módosítását kéri

Megkezdődött Sinaiban a nemzetközi Duna-konferencia

Sinaia, augusztus 9. (Rador.) Tegnap este ültek össze Sinaiban a francia, angol és román kormányok kiküldöttei, hogy lefektessék a jelenlegi Európai Duna-bizottság rezsimjét módosítani hivatott egyezmény alapjait. Az angol delegáció vezetője Keane, a franciáé De Sault, a román delegációt Crutescu meghatalmazott miniszter vezeti. Az olasz kormány kimentette távolmaradását és egyidejűleg biztosította a román kormányt érdeklődéséről és rokonszenvéről és kijelentette azt is, hogy megértést mutat a román álláspont iránt.

Megnyitóbeszédében Comnen külügyminiszter miután üdvözölte a kiküldötteket, röviden összefoglalta a román területen működő nemzetközi intézmény küldetését és ismertette a jelenlegi rendszer jogi

vázlatát, amely távolról sem egyeztethető már össze az ország felségjogaival. A helyzet ma az adott körülmények között revíziót igényel, hogy megfeleljen annak a ténybeli és jogi állapotnak, amelyben Románia áll a művelt országok sorában. A külügyminiszter befejezésül a résztvevők baráti és igazságossági szellemére apellált és reményét fejezte ki, hogy létrejön a megegyezés.

A francia és angol delegátusok hasonló reményüknek adtak kifejezést, majd Contescut választották meg a konferencia elnökévé és kidolgozták annak munkarendjét.

Este Comnen külügyminiszter vacsorát adott a Palace szállóban a delegátusok tiszteletére.

KÖZGAZDASÁG

A belső pénzügyi intézkedések támogatásával nagy árumintavásárt rendeznek Bucarestiben

A nemzetgazdasági minisztérium már korábban elhatározta, hogy az ország fővárosában nagy árumintavásárral egybekötött nemzetközi kiállítást rendez, melynek legfontosabb feladata a román áru, a román ipari termék fokozottabb megismertetése és propagálása lesz. E végett külön szakbizottság dolgozik a minisztérium kebelén belül, amelynek feladatát a nagy terv megvalósításának előkészítése képezi.

Egyelőre még nem történt döntés afelől, hogy a mintavásár céljaira hol jelölnek ki a fővárosban megfelelő területet. Természetesen a legfontosabb kérdés,

amely az előkészítő bizottságot foglalkoztatja, a mintavásár finanszírozásának ügye. Erre nézve az a terv alakult ki, hogy e célra külön intézményt állítsanak fel külön törvény alapján. Ennek az intézménynek lesz a feladata, hogy a mintavásár finanszírozásához azoknak a pénzügyi intézeteknek a hathatós támogatását kérje, mely intézetek a nemzeti bankkal visszelszámítolási viszonyban állnak. Tervezés hivatalos tényezőink biztosra veszik, hogy a pénzügyi intézeteken kívül a kereskedelmi és ipari szakmai érdekképviseletek is részt fognak venni a mintavásár finanszírozásában.

A haifai petróleumfinomító és a román kőolajkivitel

Ismeretes, hogy az iraki petróleumkutatás termelését külön vezeték szállítja a Földközi tenger partjára. Ennek a vezetéknek egyik végződése Haifában van.

Már régóta tervbe vették az angolok, hogy Haifában egy nagy petróleumfinomítót állítsanak fel. Ennek a tervnek a gyakorlati keresztülvitelére rövidesen sor kerül. A finomító számára háromezer dunam területet jelöltek ki, az építési és felszerelési munkálatok pedig két év alatt fejeződnek be.

Mint hogy a haifai finomító termelését a földközitengeri angol flotta fűtőanyag-szükségletének fedezésére fogják fordítani, román szak körök véleménye szerint az új finomító üzembehelyezése nem fogja károsan befolyásolni a román petróleumtermékek palesztinai piacát.

Kétnapos országos kongresszust tartanak Oradeán a szabóiparosok

A szabóiparosok országos kongresszusának előkészítő bizottsága több mint tiz-ezer meghívót bocsátott ki az augusztus 14-15-én Oradeán megtartandó kongresszusra. A meghívók nyomán az ország minden városában a szabóipari szindikátusok rendkívüli gyűléseket hozott határozatokban jelentették be részvételüket erre a nagyszabású szakmai kongresszusra.

A kongresszus fővédnöki tisztségét Florescu Vasile ezredes, Bihar megye prefektusa vállalta. Az előkészítő bizottság Ralea munkügyi minisztert és Stavri Curescu minisztériumi vezérigazgatót is meghívta.

Az előkészítő bizottság a végleges napirendi pontokat a következőképpen állította össze:

1. Anyagbeszerzési problémák. 2. A szabóipar közterhei. 3. Iparosajti és a szabóiparosok városközi kapcsolatainak kiépítése. 4. Hitel és kihitelezés kérdése. 5. Szabóipari szövetkezetek és szövetkezeti federáció létesítése. 6. Tanoncoktatás és tanoncoktatás. 7. A kontárkérdés, valamint az új ipartörvény gyakorlati alkalmazása. 8. Betegségügyi problémák.

E szakmai kongresszus iránt az egész ország területén olyan példátlan érdeklődés nyilvánult meg, hogy az előkészítő bizottság legutóbbi ülésén a kétszerecsere emelte fel a rendezőgárda létszámát. Az ország minden részéből érkező szabóiparosokat fehér karszalaggal ellátott fogadó bizottság fogadja az érkezésnél. A kongresszuson résztvevők természetesen Félix fürdőre váltják a vasuti jegyet, mert ugyanazzal vissza is utaznak kiinduló állomás helyükre.

— Forgószél a constantai strandon. Constantából jelentik: Mamaia előtt valóságos forgószél kavarta fel a tenger hullámaint és a part homokját. A kirándulók és fürdőzők körében nagy ijedelem támadt, ami azonban a forgószéllel együtt hamarosan elült.

Elkéstem...
A REPÜLŐGÉP MÁR
ELSZÁLLOTT...

Még 381 millió 711.000 lei vár szétosztásra. Ön is részesülhet benne, ha vásárol 1/4 sorsjegyet augusztus 15. előtt.
250 leivel résztvehet a sorsjáték augusztus 15.-iki húzásán. Hogyan?
Kérdezze meg sorsjegytárolóját.

— Azért eljuthat Balcicba. Fél óra múlva indul a másik repülőgép.

Epen ennyire nem kell bosszankodnia, hogy elmulasztotta az Állami Sorsjáték I. osztályának a húzását.

ÁLLAMI SORSJÁTEK

A bucovinai román vallásalap erdőbirtokának finanszírozására az Ipari Hitelintézet bevonásával külön bank alakult

Az ország egyik legnagyobb erdőbirtokosa a bucovinai ortodox román vallásalap, amely erdősejreit eddig különböző magánvállalatokkal karöltve termelte ki. Az utóbbi időben bizonyos oldalról éles támadások érték emiatt a vallásalap gondnokát, mely támadások során azt követelték, hogy az „idegen” magánvállalatokat a püspökség zárja ki a kitermelésből.

Amint most értesülünk, a vallásalap erdőbirtokának kitermelésére új megoldási tervet találtak. Eszerint Banca de Nord elnevezéssel Cernautiban új pénzügyintézetet alapítottak harmincmillió lej alapítékkel, amely százmillió lejre emelhető fel. A részvénytőkéből 19,400,000 lejt a Creditul Industrial, 9,700,000 lejt pedig a vallásalap jegyzett le, míg a fennmaradó részvénytökök magánosok osztoznak.

Kik nyertek az Inzesirare beruházási államkötvények legutóbbi sorsolásán?

1000 lejt nyertek az alanti kötvények:
4381-400 7521-540 8041-060 14501-520
17221-240 17301-320 21501-520 36401-
240 56761-780 58641-860 72001-020 92981-
3000 95621-640 103541-5306 132741-760
133761-780 137841-860 153021-040 178821-
840-187081-100 211461-480 268841-843
268845-800 301061-080 308341-360 325641-
600 336721-740 339161-180 340081-100
343481-500 349161-180 360441-460 363421-
440 363621-640 370741-760 380261-280
396141-152 396154-160 403361-380 411101-
120 416621-623 416625-640 421281-300

424361-380 445501-509 445511-520 463381-
400 467181-290 477731-780 485601-620
492861-880 502531-600 507521-540 516221-
240 520041-060 529581-600 534021-040
543221-240 552641-660 559401-420 564821-
840 562981-300 570301-320 574321-340
582521-540 592201-220 597461-468 597470-
480 600781-782 600784-300 601351-400
628331-300 635441-445 635447-460 644041-
060 645241-260 657741-760 658041-046
658048-060 661321-840 668541-560 672981-
3000 673081-100 686341-360 686461-480
693381-400 695141-160 702761-780 709131-
200 72041-060 724841-860 727861-800
745221-240 745561-580 754741-160 762911-
960 765961-980 770261-280 773641-660
781481-500 789101-120 805761-780 813981-
4000 815681-700 827561-580 833101-120
61-880 870241-260 871061-062 871064-
080 872121-140 897841-860 906441-460
908461-480 909761-780 932261-280 933361-
380 937481-500 938341-360 949681-700
953161-180 953121-140 965921-940 967761-
780 967781-800 977621-640 981181-200
986101-120 1013281-300 1031401-420
1052621-627 1052629-640 1053301-320
1055141-160 1056461-480 1070501-520
1090661-675 1090677-680 10932661-280
1094321-340 1127701-716 1127718-720
1139761-780 1144521-540 1149021-035
1149037-040 1152861-800 1173621-640
(Folytatjuk)

Hol száll meg TIMISOARÁN?

A
CARLTON-SAVOY
szállókban

a város szívében.

Minden vonatnál autobus várja,
viteldíj: 10 lej. Szobaárak utazók
részére 98-125 lejig mindennel
együtt.

Bev
Z

Csaj, augusztus
ján, amelyen a
iad, most iródk
tulus, amelyre
mén fognak viss
kek is. Ez a nag
zárult le, követk
tesek igaz méret
tottak egy új la
kőnyitól egyará
új lap: az italm
nak kérdése. N
széles tömegeket
következmenyibe
nál világosabb.
leit teszi vitássá,
ret vonják meg.
Néhány nappal
ügyminisztériumi
elsejei terminus
italmérési jogok
igazgatóságokat,
az engedélyek be
délősök és főleg
mára ez a rende
a kenyér, az eg
utóbi hónapokba
visszatérő remé
italmérési enged
ismert indokolás
tűzték az ilyen
gékony közvélem
szeszörvény új
italmérési enged
nálását. A feltét
által a kocsmák
magukban is ele
családok egész s
hetéstől.

Az italm
ságos so

Mindenestre
által felállított
nyos állandóság
kozás számára,
utóbi esztendő
megpróbáltatás
lentent a zsidó
170-ik szakasza
banai kocsmákn
intézkedéssel biz
gezte, hogy ezek
kozás esetén szü
azokat törvénye
visszavonják.

A tapasztalat
reményiségekre,
diéyekkel kapos
fűződétek. 1937
ayelvívzsgára ut
diéyek tulajdono
Ez az intézké
kalmazásra. An
mok felügyeltek
ket az engedél
gyakorolják, ak
kában vannak
s hogy nem a
professzionális
guk és állampol
riumát képezi. I
kormány a zsidó
diéyek általános
akkori kormány
megfelelően kül
goztatott a zsidó
nek tevékenység
ből kívánta rev
Az 1930. évi
lejtések, valan
egészségügyi fi
kedések, az ál
gálatok és rev
száz zsidó kéz
akár úgy, hog
úgy, hogy az i
radtak abban
várattal ujjabb
ban, amelyet s
zése és gyakorl
Huszor
enged

Ilyen előzmén
fogadták minde
letet, amely a j
rői és új árlejté
el sem multak
ujabb, ezuttal
hanem azonnali
delkezést hozta
márosok tekint
nyelvizsgatóság

Bevonták huszonnégy clujmegyei zsidó kocsmáros italmérési engedélyét

Egészségügyi megokolással rendelték el a kocsmák azonnali bezárását

Cluj, augusztus 9. A végzettségű utasítás, amelyen a romániai zsidóság sorsa hangzik, most iródik egy nagy történelmi kapitulus, amelyre állampolgársági revízió címen fogják visszaemlékezni későbbi nemzedékek is. Ez a nagy drámai fejezet még nem zárult le, következményei még nem ismertek igaz méreteikben, de már is megnyitottak egy új lapot, ebben a régi, időtől és könnytől egyaránt megsárgult könyvben. Az új lap: az italmérési engedélyek revíziójának kérdése. Nem oly általános, nem oly széles tömegeket átfogó, mint az előző, de következményeiben annál konkrétabb és annál világosabb. Az első a kenyér előfeltételeit teszi vitássá, a másikkal magát a kenyeret vonják meg.

Néhány nappal ezelőtt ismertettük a pénzügyminisztériumi rendeletet, amely október elsejéi terminussal megszünteti az eddigi italmérési jogokat és utasítja a pénzügyigazgatóságokat, hogy új árlejtést tartsanak az engedélyek beadására érdekében. A vendéglősök és főleg a falusi kocsmárosok számára ez a rendelkezés ismét megsuhogtatta a kenyér, az egzisztencia elvesztésének az utóbi hónapokban, sőt években krónikusan visszatérő rémét. 1927 óta zsidó kézen lévő italmérési engedélyek kérdését ismert körök, ismert indoklással szünet nélkül napirendre tűzték az ilyen jelszavak iránt fölöttébb fokozott közvélemény számára. Az 1930. évi szeszlovány új feltételekhez szabta a falusi italmérési engedélyek elnyerését és kihasználását. A feltételek, főleg pedig a törvény által a kocsmákra rótt anyagi terhek egymagukban is elegendők voltak ahhoz, hogy családok egész sorát fosszák meg a megélhetéstől.

Az italmérési engedélyek viszontagságos sorsa

Mindenestre úgy látszott, hogy a törvény által felállított új feltételek teljesítése bizonyos állandóságot biztosít a zaklatott foglalkozás számára, amelynek gyakorlása az utóbbi évszázadok során Isten tudja mennyi megpróbáltatást és névtelen szenvedést jelentett a zsidó kocsmárosoknak. A törvény 170-ik szakasza a meglévő transilvaniai és banati kocsmárosok engedélyeit külön intézkedéssel biztosítani kívánta és leszögezte, hogy ezek az engedélyek csak elhalálozás esetén szűnnek meg, vagy pedig, ha azokat törvényes okok fennforgása mellett visszavonják.

A tapasztalat rövidesen rácsófolta azokra a reményekre, amelyek az italmérési engedélyekkel kapcsolatos helyzet stabilitásához fűződtek. 1937-ben miniszteri rendelkezés nyelvizsgára utasította az italmérési engedélyek tulajdonosait.

Ez az intézkedés csak részben került alkalmazásra. Annakidején az illetékes fórumok felfigyeltek arra az érvelésre, hogy ezeket az engedélyeket nagyobb mértékben olyanok gyakorolják, akik már évtizedek óta birtokában vannak az italmérési engedélyeknek, s hogy nem a nyelvizsga az, amely az ő professzionális tisztességük, megbízhatóságuk és állampolgári hűségük feltétlen kritériumát képezi. Ez év januárjában az elmult kormány a zsidókézen lévő italmérési engedélyek általános revízióját jelentette be. Az akkori kormány politikai beállítottságának megfelelően különböző, ismert vádakat hangosítottak a zsidó kocsmárosok ellen és ezeknek tevékenységét egészségügyi szempontból kívánta revidálni.

Az 1930. évi törvény alapján tartott árlejtések, valamint az azóta foganatosított egészségügyi fiskális és közigazgatási intézkedések, az állandó ellenőrzések, felülvizsgálatok és revíziók következtében néhány száz zsidó kézen lévő italmérés szűnt meg, akár úgy, hogy visszavonták azokat, akár úgy, hogy az italmérések tulajdonosai elfáradtak abban a végnélküli és minduntalan váratlan újabb fordulatokkal telített harcban, amelyet számukra az engedély megőrzése és gyakorlása jelentett.

Huszonnégy clujmegyei kocsmáros engedélyét vonták be

Ilyen előzmények után érthető izgalommal fogadták mindenütt a minisztériumi rendeletet, amely a jelenlegi jogok megszüntetéséről és új árlejtés kiadásáról intézkedett. Még el sem multak ezek az izgalmak, midőn újabb, ezúttal nem ismeretlen lehetőségeket, hanem azonnali valóságokat tartalmazó rendelkezést hoztak tudomására a zsidó kocsmárosok tekintélyes részére. A cluj pénzügyigazgatóság a hét elején utasítást kapott

a szeszgyedárusítási hivatal vezérigazgatójától, hogy azon kocsmárosoktól, akik a közigazgatási és egészségügyi közegek megállapítása szerint nem tesznek eleget a törvényesen előírt egészségügyi feltételeknek, azonnal vonják meg az italmérési engedélyeket.

Az utasítás végrehajtásában a cluj pénzügyigazgatóság ellenőrei hétfőn és kedden megjelentek a vármegye nagyobb községeiben és huszonnégy zsidó kocsmáros italmérési engedélyt vonták be. Az ellenőrök jegyzőkönyvet vettek fel az illető kocsmákban talált italmérési engedélyekről, majd utasították a kocsmárosokat, hogy az ital kicsinybeni kímélését azonnal szüntessék be, a meglévő árukészletet pedig szeptember elsejéig bezárólag angróban, legfeljebb három részletben árusítsák ki.

A rendelkezés, mint mondtuk, egészségügyi megokolásokra hivatkozik. Ehhez tudni kell, hogy a törvény értelmében italmérési engedélyek már eleve csak azzal a feltétellel bocsáthatók ki, ha az illetők a törvényes egészségügyi előírásoknak a helyiséget és berendezést illetően eleget tettek. Hozzá kell még tenni azt is, hogy a szobánforgó kocsmákat az érvényben lévő törvényes

rendelkezéseknek megfelelően hétről hétre felülvizsgálták a tisztaság, a rend és az egészségügyi előírások betartása szempontjából. Tudni kell végül azt, hogy a bevont engedélyek csaknem kivétel nélkül 20-30 évvel ezelőtt bocsáttattak ki, tulajdonosaik nem egyike végig harcolta a háborút és természetesen valamennyien családostól emberek, sok gyermekes családapák.

Szankció, amely ellen nincs jogorvoslat

Végül még csak annyit, hogy a vonatkozó monopoltörvény az egészségügyi kihágás esetében, amelyre a jegyzőkönyv hivatkozik, még visszaesés esetében is csupán pénzbírságot ír elő büntetésképpen. Az ilyen kihágást megállapító jegyzőkönyv ellen jogorvoslatnak van helye a törvényszékhez. De milyen jogorvoslattal lehet élni egy jegyzőkönyv ellen, amelynek felvételéről az érdekelt nem tudtak és amelyről csak oly súlyos szankciók formájában szereztek tudomást — súlyos és végzetes büntetés formájában, mert ez a kenyérkereset lehetőségét veszi ki kezükből.

Az adott körülmények között szeretnénk még visszatérni a zsidó sorsalakulásnak erre a váratlan fejére. Annál is inkább, mert minden jel arra mutat, hogy az intézkedés nem helyi jellegű. (k. r.)

Szeptember 15-én megkezdik működésüket a büntetőtanácsok

A bűnügyek vádlottai, amennyiben szabadlábban vannak, három nappal a fő tárgyalás előtt letartóztatásra kell jelentkezzenek

Bucuresti, augusztus 9. A büntető tanácsok felállításáról szóló rendelet törvény értelmében szeptember 15-én végleg megszűnnek az esküdtisékek és a táblák mellett felállított büntető tanácsok megkezdik működésüket. E tanácsok hatáskörébe kizárólag a bűnügyek tartoznak, úgy, hogy vétségek és kihágások ügyében továbbra is a törvényszékek, illetőleg a járásbíróóságok az illetékesek. A rendelet törvény egy új bünyüget kreált, a közgyon sikkasztásának büntetést (amennyiben az elszikkasztott összeg meghaladja az ötven ezer lejt) ebben az esetben a büntető tanács, mint első és utolsó fórum ítélkezik.

A büntető tanácsok perrendtartása azt tartja szem előtt, hogy az igazságszolgáltatás menetét meggyorsítsa és a perek elutasítását megakadályozza. Az erre vonatkozó rendelet törvény a szekció számára különleges gyorsított eljárást ír elő és pontosan körvonalazza az elnök hatáskörét. Eszerint az ügycsomó beérkezése után legfeljebb 24 óra elteltével az elnök a vádlottat kihallgatás végett maga elé idézi,

illetve a szabadlábban lévő vádlottat elővezeteti. Mielőtt hozzákezd a kihallgatáshoz, megállapítja: ki volt-e szabályszerűen kézbesítve a vádtanács határozata, ellenkező esetben a kihallgatást elhalasztja s a határozatot kézbesíteti s amennyiben a vádlott jogorvoslattal él, bevárja a jogorvoslat elintézését.

A szabadlábban lévő vádlott legalább 3 nappal a tárgyalás megtartása előtt feltevére jelentkezni az illetékes fogházban, különben letartóztatják.

Amennyiben önként jelentkezett, a tárgyalás elhalasztása esetén szabadlábba helyezik s csak indokolt esetben lehet elrendelni további fogvatartását. Amennyiben valamely okból a tárgyalást elhalasztják, az új határnapot szóval hozza az elnök a felek és a jelenlevő tanuk tudomására. A távollévő tanuk kihallgatására vonatkozó kérdőpontokat írásban kell betenni az ügycsomóba.

Amennyiben a vádlott eltiúnt, vagy szókéssben van, távollétében tartják meg a tárgyalást, melyen a védő nem emelkedhet szóíásra.

ügyminisztérium 5035. számú rendelete értelmében neki egyáltalán megtiltották, hogy jugoszláv területre lépjen. Ezután formálisan letartóztatták, majd két óra kerestűll magánzárkába tartották és végül a legközelebbi vonattal Belgrádba kísérték és itt Uprava Grada nevű épület harmadik emeltnél előárították.

A kereskedő elbeszélése szerint egy Zarko Markovics nevű tisztviselő elé került, aki alaposan lefordta, kicsit le is zsidózta, de azt egy szóval sem indokolta meg, hogy miért tiltották ki Jugoszlávia területéről, ahol született, ahol iskoláit végezte s ahol elhalt apja is nyugszik. Ellenben a kíséretben lévő rendőrnek megparancsolta, hogy szállítsa a román-jugoszláv határra és itt tegye nyomban át román területre. A kereskedőnek este 10 órától hajnali négy óráig kellett a határon várakoznia, míg végül csatlakozást kapott.

Ha megszakítja útját, a határra kísérik

Az itt következő eset a transilvan zsidó közelet egyik kiemelkedő alakjával történt. Olaszországba utazott a Csehországban élő fivére Zágrebben találkozó adott neki. Zágrebbe az esti órákban érkezett s a pályaudvaron, valóban, ott várakozott rá csehországi fivére, aki autón érkezett oda. A közismert zsidó személyiség a vonatról való leszállása után fivére kíséretében nyomban jelentkezett a pályaudvari hatóságoknál, hogy egy éjszakát Zágrebben szeretne maradni, hogy testvérbátyjával megbeszélhesse az üzleti és családi természetű ügyeit. A hatóságok udvariasan ugyan, de egyben a meghatározottabb elzárkóztak az engedély megadása előtt s felszólították, hogy nyomban folytassa útját, mert különben kísérettel a határra szállítják.

A zsidók nem rándulhatnak ki

Az egyik timisoarai utazási iroda a közelmúltban kirándulást hirdetett Jugoszláviába. Nagy volt az öröm azoknak a körben, akiknek Jugoszláviában hozzátartozói élnek s igen szép számban jelentkeztek zsidók is erre a kirándulásra.

Am az utolsó pillanatban az utazási iroda sűrű bocsánatkérések közepette hírül hozta a zsidó jelenzőknek, hogy a beszoigátatott összegeket visszaszolgáltatja és a kiránduláson nem vehetnek részt.

Ezek azonban csak apró példák; oldalon keresztül felsorolhatnánk azokat az immár horribilis összegekre rugó üzleti vesztéseket és családi vonatkozású bajokat, komplikációkat, melyek az adott és felvázolt helyzetből előálltak és előállnak nap-nap után. Ez az állapot, kétségtelenül, immár tarthatatlan. Mert a legtöbbször nem banati, hanem olyan az ország távolabbi részeiből ideérkező zsidóknak gyűlik meg a baja a jugoszláv határon, akik mítsem gyanítanak az új és hivatalosan nem is legalizált rendszerről. A legszomorúbb a dologban éppen az, hogy ezt a megszégyenítő állapotot a romániai zsidósággal szemben pont egy olyan ország kreálta, mely iránt a világ zsidósága, de legfőként a romániai zsidóság mindig a legmélyebb és legszíntébb szimpátiával viseltetett és viseltetik. Nem hisszük, hogy a hivatalos Jugoszláviának, a kompetens kormányköröknek tudomása volna ezekről az állapotokról. Mert valójában hihetetlenül hangzik, hogy az a Jugoszlávia, mely az utóbbi két évtizedben olyan grandiózus fejlődést mutathat fel a civilizáció és a kultura síkjain — ezúttal és ebben a vonatkozásban, a romániai zsidóság indokolatlan megszégyenítésével, megtagadná önmagát és elfogadja pozícióját a szabadság és békét szerető népek sorába. (f.)

Jugoszláviába romániai zsidó nem teheti be a lábát

Románia és Jugoszlávia között nincs vizumkényszer, a konzulátusok nem is adnak vizumot, — a jugoszláv határra érkező román zsidókat mégsem engedik be az országba

Timisoara, augusztus 9. (Az Uj Kelet tudósítójától). Jugoszlávia és Románia között már két év óta kölcsönöségi alapon törölték a vizumkényszert. Amikor azonban az elmult rezsim hivatalba lépett és rá nem sokára a január 22-iki kelettel megjelent rendelet törvénnyel elrendelte a zsidók állampolgársági revízióját, Jugoszlávia márcól-holnapra új intézkedéseket foganatosított a Romániából a jugoszláv határ felé érkező zsidó utasokkal szemben. Ennek az intézkedésnek természetesen semmilyen hivatalos jellege nincsen, látszatra a romániai zsidó állampolgárnak éppen olyan jogai vannak a szövetséges Jugoszlávia hivatalos közegei előtt, mint bármilyen más nemzetiségű román állampolgárnak. De csak látszatra! Mert valójában a helyzet egészen más.

Ami az elmélet és a gyakorlat között van

A jimboleai jugoszláv-román határállomáson immár hónapok óta szigorú kontroll alá vetik a Romániából érkező utasokat. Akinek gyanus, zsidó hangzása neve van azt a határtól szépen visszatanácsolják. Arra a kérdésre, hogy miként lehetséges egy szabályos utlevél birtokában lévő szövetséges ország állampolgárának megtiltani, hogy az ugyan-csak szövetséges ország területére lépjen, kitérő választ adnak a jugoszláv hatóságok közegek. Sokan, akiknek halaszthatatlan üzleti, vagy családi természetű ügyei voltak odaát, úgy próbáltak védekezni a jugoszláv

határmenti hatóságok, kétségtelenül, udvarias eltanácsolási ellen, hogy a jugoszláv konzultól beutazási vizumot kértek. A jugoszláv konzulátus azonban minden esetben elzárkózott a vizum adása előtt, mivel arra az álláspontra helyezkedett, hogy a két ország között semmilyen vizumkényszer nem áll fenn és így bárki, akinek szabályos román utlevele van, akadálytalanul léphet jugoszláv területre. Így elméletben, ám gyakorlatban másként fest a szituáció.

Akit lefogtak és kitoloncoltak

Az egyik timisoarai kereskedő, aki több külföldi céget képvisel, szokásos üzleti utra indult Jugoszláviába. A banati Stamora-Moravitanál lépte át a határt. Pancevonál, — a kereskedő születési helyén, — néhány órára megszakította útját, majd Belgrádba tovább utazott. Itt az idegenekre vonatkozó szabályoknak megfelelően jelentkezett a rendőrségen és három napi tartózkodásra kért engedélyt. Azonban az illetékesek a legudvariasabb módon elzárkóztak az engedély megadása előtt, sőt: felszólították, hogy haladéktalanul, a legközelebbi vonattal hagyja el az országot.

Egy későbbi alkalommal, de május elején történt, ugyancsak Stamora-Moravitanál átlépte a határt s Pancevora való megérkezése után megjelent a rendőrségen a tartózkodási engedély miatt. Itt a legnagyobb meglepetésére a rendőrségen kártótékot vettek elő s közölték vele, hogy belgrádi bel-

Zenei kis hírek

Doráti Antal, a magyar származású, Amerikában működő neves karmester, jelenleg Londonban van, ahol a monte-carli orosz balett előadásait nagy sikerrel vezényli.

Bródy Tamás, a cluji születésű fiatal karmester és zeneszerző, a budapesti Vigaszínház dirigense, jelenleg Bernben (Svájc) vezényli a nyári hónapokban a budapesti szimfonikus zenekarnak egy művész-csoportját, rendkívül nagy sikerrel.

Gustav de Loor, a holland származású fiatal tenorista, az elmúlt évadban a new-yorki Metropolitan-operának volt szerződött tagja. De Loor-t most a bécsi nagyopera szerződtette állandó vendégül a jövő évadra.

Sigrid Onegin, a kiváló svéd alt-énekesnő most fejezte be önéletrajzát, mely rövidesen a könyvkiadón is meg fog jelenni.

Gigli, a világhírű olasz tenorista, bravuros tettet vitt végbe nemrég a londoni Covent garden színház „Bohéme” előadásán. Az első felvonásban a műterem kandallójában tüzet kell élesztenie, a darab előírása szerint. Véletlenül azonban a kályhában valóságos tűz keletkezett. A közönségen pánikszzerű hangulat vett erőt, de Gigli nagy lélekjelenléttel, a kulisszák mögött felkapott veder vízzel eloltotta a könnyen végzetes bajt okozható tüzet.

Az **antwerpeni flamand-opera** Siegfried előadása veszélyben forgott, mert Loren, a cím szerep személyesítője már az előadás kezdetén rekedtséggel küzdött. Az igazgatóság arra felkészülve, hogy a tenorista nem fogja tudni végigénekelni a nagy és nehéz szerepet, táviratilag hívta meg Berlinből Eyvind Laholm svéd tenort, ki repülőgépen érkezve, a harmadik felvonásban már helyettesíthette a berekedt kollégáját.

Tutsek Piroška, a brasovi születésű alt énekesnő, a jövő évadban egy budapesti, mint a bécsi operánál lesz szerződésben. A művész, kinek az elmúlt évadban igen nagy sikere volt, szép karrier előtt áll.

Kósa György, a fiatal tehetséges zongoraművész és zeneszerző, dal-ciklust komponált Kosztolányi Dezso verseire. A Basilides Máriának ajánlott dalok bemutatása a jövő szezomban lesz.

A budapesti Erzsébetvárosi Színház új operettje, a „Legyen úgy, mint régen volt” most ment ötvenedszer nagy sikerrel, melynek főszerepei Honthy Hanna, az ardeali Kiss Manyi, Somogyi Nusi, Jávor Pál és Rátkai Márton.

Jehudi, **Hepzibach** és **Yalta**, a három Menuhin-testvér éveken át hangversenyeztek együtt, mint trió. Jehudi Menuhin, a kis csodagyerekből azóta világhírű nagy hegedűművész lett, de a három művész-testvért olyan szeretet fűzte egymáshoz, hogy hangverseny-körutjaikat is együttesen rendezték meg és együtt aratták nagy nemzetközi sikereiket is. Most azonban a triót feloszlás fenyegeti. Jehudi néhány hónappal ezelőtt beleszeretett egy nagyon szép angol arisztokrata lányba. A szerelmet rövidesen házasság követte. Másodszor Yalta, a legfiatalabb Menuhin-leány választott férjül egy gazdag ausztráliai földbirtokost. Most pedig Hepzibach, a nagyobbik leány ment férjhez Los Catosban. Egész Amerika zenei közvéleménye siratja a széjjelszakadt triót, amelynek tagjai sokezer kilométeres távolságokban telepedtek meg egymástól.

Az **amszterdami Plaza Színházban**, melynek igazgatója a budapesti Királyszínház volt igazgatója Spitz Artur, Tihanyi Vilmost, a kiváló rendező szerződtette. Tihanyi most hozta színre az első operettet, Abraham Pál híres „Viktória”-ját. A magyar operett nagy sikert aratott; az első előadást a hilversumi rádió is közvetítette.

Zsidó diákleányotthon

Az 1932. évben alakult modernül felszerelt orth. izr. leányintézményben az 1938-39. iskolai évre szóló jelentkezések folyamatosan vannak. A növendékek az iskolai előkészítésen kívül nyelv- és zenei kiképzést, nevelést és otthonot kapnak, mérsékelt díjazás mellett.

Érdeklődőknek szívesen áll rendelkezésére:

BERNSTEIN OLGA

okleveles tanítónő és zongoratanítónő ORADEA, Str. Paul Chinez 3.

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

AZ OPERA MOZGÓ MŰSORA:

Kedd, szerda: Közkívánatra a Mazurka, főszerepben: Pola Negri.
Csütörtöktől világszenzáció:

A kém és a kémő. Ingalmas kémfilm a világhírből. Főszerepben: Erich von Stroheim és Edwige Feuillere.
Jön! Premier! Emberfaragó. Boris Karloff.

AZ EDISON MOZGÓ MŰSORA:

Szenzációk szenzációja, — a világ legnagyobb, legjobb és legszebb filmrekeke:
I. Orgona virágzás. Jeanette MacDonald, Eddy Nelson. II-III. Micky Mausok. IV. Híradó. Csütörtöktől: Mária királyné ötélsége temetése. Jön: John Wayne.

A ROYAL MOZGÓ MŰSORA:

Ma, szerdán utoljára: Spanyolország lángokban. Charlie Chan és Mária királyné temetése.

Csütörtöktől 2 szenzáció film egy helyért: I. Paul Robeson, a világhírű néger baritonista filmje: A szabadság dala. II. Stan és Bran egyetlen idej nagy filmje: A vadnyugati őrvár.

A SELECT MOZGÓ MŰSORA:

Ejféli lovag. Szellemes szalonvígjáték, főszerepben: Leslie Howard, Bette Davies, Olivia de Havilland. Film előtt Mária királyné temetéséről készült film és a legújabb híradó.

A MUNKÁS MOZGÓ MŰSORA:

3, 6 és 9 órákor. Teljesen új műsor: I. A gyűlölet. Dráma. Fősz.: Bette Davies, George Brent és Dick Foran. II. Ahogy tetszik. Shakespeare vígjátéka, pazar rendezés. Fősz.: Elizabeth Bergner. III. Journal.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 2 lej, vastagabb betűivel 4 lej. Legkisebb apróhirdetés 20 lej. Alláskeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelégés levelet csak úgy továbbítunk, ha portóbeli mellékelve van.

Kiskereskedők, kisiparosok kötelező könyvvezetését jutányosan vállalja autorizált könyvelő. Cim a kiadóban.

Svájcha utazom f. hó 15-én. Komoly megbízásokat vállalom. Cim a kiadóban.

JAHREZERTTABELA alumíniumból készült, kisméretű, egyszerű 150 lej, kétszemes 250 lej. Megrendelésnél zsidó dátum közlendő. Boros papírkereskedés, Cluj.

Kertész vállal: parkírozásokat, virág átültetéseket, gyümölcsfák gondozását, konyhakert, méhészet vezetését, bármilyen kerti munkát a legnagyobb felelősséggel. Vidékre is megy. „Pontos” jelégére a kiadóba.

Uri családnál keresek teljes ellátást nyolcadikos leányomnak, külön szobával, rituális konyha nem feltétel. Cimeket „Liceul Regina Maria” jelégére a kiadóba.

Raktárnak, műhelynek alkalmas helyiség kiadó, Cluj, Mofilor 94.

Megnővelni kereskedő, vezető pozícióban, 2-300 ezer lei hozománnyal. „Komoly” jelégére a kiadóba.

A CAPITOL MOZGÓ MŰSORA:

1. Premier! A nő és a pénz. Főszereplők: Barbara Stanwick és Robert Young.
2. A film előtt: Boldogult Mária királyné temetéséről készített film, mely 350 méter hosszú és a legrészletesebben mutatja be a nagy királyné utolsó útját. 3. Új világhíradó.

AZ URANIA MOZGÓ MŰSORA:

Általános közkívánatra! Hindu siremlék. Szenzációk kiállítású film, mozgalmas tartalommal, főszerepben: La Jana, Gustav Diesel, Theo Lingén.

A THALIA MOZGÓ MŰSORA:

Popeye tengerész Ali Baba kalóz szigetén. Premier. Ezenkívül Silly Simphon, Betty és a macskák, Kabaré, Journal, Micky Maus, stb. Szünet közben bemutatásra kerül a Láthatatlan ember gépezet.

— **Új hajósebességi rekord** Európa és Amerika között. Londonból jelentik: A Queen Mary óceánjáró megdöntötte a gyorsasági rekordot az Európa és Amerika közti távon. A hajó 93 óra 48 perc alatt ért Amerikába 30.99 csomókénti átlag sebességgel. Az előző rekordot a francia Normandie tartotta 94 óra 7 perc idővel.

A cluji Zsidó-kórház

ez év október havában két éves, intézeti bentlakással és ellátással egybekötött

ápolónői és gondozónői

tanfolyamot tart. Jelentkezés és felvétel: SPITALUL EVREESC, CLUJ.

SPORT

Csak röviden...

Ausztria helyzetében bekövetkezett politikai változás — mint ismeretes — a zsidó sportolókát kiszorította a hivatalos sportéletből. A zsidó sportolók és sportoktatók igyekeztek a Makkabi Szövetség keretében tovább folytatni működésüket. Ez azonban, különösen ami az oktatókat illeti, nem járt teljes sikerrel. Miért is a zsidó sportoktatók sora ajánlkozni a különböző államok Makkabi Szövetségei után. Ilyenirányu megkeresés érkezett Romániába is: neves, kitűnően képzett sportoktatók ajánlják fel a romániai zsidó sportnak szolgálataikat, azonnali alkalmazási lehetőséggel. Ertesüléseink szerint a romániai zsidó sportgyestületek közül többen folytatnak tárgyalásokat a Makkabi közönségbe tartozó zsidó sportoktatókkal.

Montevideóban élénk sporttevékenységet kifejtő zsidó sportgyestület létezik. A sportgyestület Németországból kivándorló Makkabi-sportolók alakították. A sportgyestület mindenekelőtt tornában, majd atlétikában, teniszben, asztaliteniszben és labdarúgásban fejti ki sporttevékenységét. A tornaszakosztály mellett népes hölgytorna-alsztály működik.

Az ausztráliai olimpiai bizottság elhatározta, hogy az 1940. évi olimpiai játékokra három atlétát, három uszót és három kerékpárosversenyzőt, két ökölvívót és egy birkózót küld ki.

A Davis Cup európai zóna döntőjének befejezése után Amerikába helyeződik át a tenis�súlypontja. Ott játszik le a Davis Cup még hátralévő mérkőzéseit, majd szeptember közepén amerikai nemzetközi teniszbajnokságot játszanak a világ legjobb amatőr teniszezői. Amerikában játszva le augusztus elején az amerikai zóna döntőjét Ausztrália és Japán csapata. Rövidesen utaznak az Újvilágba az Európa-zóna győztes is, hogy augusztus közepén Bostonban megmérkőzzen az amerikai zóna győztesével. A zónaközi győztes pedig szeptember elején Filadelfiában játszik a védő Amerika ellen.

A DC kihívása döntője után kezdődik Amerika bajnoksága. Erre a versenyre máris sok európai játékos jelentete be részvételét. Mennek a lengyelek: Baworowski, Tloczanski, Jedrejowski, a csehszlovákok részéről a fiatal Cejnar, Menzel és Hecht utaznak át Amerikába. Résztvesz a versenyen természetesen az Európa-zóna győztes csapat és mint minden évben, az idén is elindul három-négy kiváló francia játékos is.

Düsseldorfbán, a nemzetközi lovasversenyeken a román lovasok is indultak és pedig a verseny első napján nagy sikerrel. A Tschammer und Osten kupában első helyezést nyert a román Topescu kapitány és a német Temme kapitány lett hibápontról, 3. Hasse (Németország), 4. Zanei kapitány (Románia). Tudoran kapitány (Románia) kilencedik lett.

A labdarúgószövetség központi biróközlő bizottsága tegnap este fontos ílést tartott, amelyen 40 játékvezetőt jelölt ki. Ezek közül fogják titkos eljárással megjelölni a bírókijelöléseket az A) ligás mérkőzésekre. A kijelöltek a következők: Molita Gh. és Páffy Gyula (Arad), Hunaid Anton (Baia-Mare), Oprisenescu (Braila), Barsu (Brasov), Braida, Busa, Ceauranu, Cretu, Tica Iliescu, Kroner Emil, Kroner Pild, Petrescu Jean, Petrescu M., Costel Radulescu és Xifandó (Bucuresti), Ehrlieh (Cernăuți), Constantinescu, Ciurel, Mesarosiu, Muresan Anton, Raab, Russu Gabriel dr és Stanciu (Cluj), Bruckner, Petru Vasile és Vartolomeu (Constanta), Faunescu (Craiova), Irimescu (Iasi), Mucenic Gh. (Lugoj), Monaru Teofil és Soran Aug. (Oradea), Ionescu Tope (Ploesti), Bogdan P. és Tautu Tr. (Satu-Mare), Dordea C. (Sibiu), Freund Em., Milivoi, Ritter és Vuia Petre (Timisoara).

A Hábonim nyári táborának sportversenyén a kén Chulé Diciosánmartin, a kén Bárkochbá Salonta és a kén Arlosorof Caransebes nyerték el a vándor zászlót, amit tizenpélyes keretek között vettek át a clujiekéntől, a zászló tavalyi nyertesétől. A zászló 6 hónapig Diciosánmartinban, 4 hónapig Salontán és 2 hónapig Caransebesben marad.

— **Nagy sikerrel folyik az egészségügyi kampány**. Bucurestiből jelentik: Az egészségügyi kampány mindenütt nagy sikerrel folyik. Az egészségügyi kiállításokat munkájukban a hatóságok közösen előkészítők, tanítók és lelkesek segítik.

III

Gainsborou százötvenfordulója

Kétségtelen: a ma London már rég Európa fővárosa. A régi látogatásával a régi fényét érmei ismét kitárulkoztak, valójában és uralkodik.

Igy paradoxonnak az angol ember, sosem, akármiylem, a földik semmiféle beavatkozási és a mákkal, mert egy középontjába kerül csakis ennek Gainsborougnak festő halálának nepl. Es ha pár látogatás politikai társaság, a szines számára közölték ma már mindenho a középont.

Az angol festészet, holland impresszionizmust volt, akik a Csato akár szimbolikus Turner, Reynolds állnak, akiket a hatatlanjai közé érthető mit jelent országának.

Gainsborou a festője. A portré Van Dyck klasszikus ábrándjai Rembrandtnál — us formában: a feltételek fel. Ezek a lele vannak ezzel az adottság csövetvonással festőleg pedig egyé

Teljesen önálló, ak „háttér” a eret, hanem mag mindig egy termé válik. Ezzel két é nics meg a sab háttér, hanem k énk frissességgel észt egy témát. Amát hoz élénk: zú természet.

Nerválnak kritikok: „A Gainsborou volt, vonásai élmosságuk oly szemléletben vágyak, amelyben ne és jószág”.

Augusztus 2-án ak 150 éves évta, a Gainsborou a British Muzeu rendez műveiből Broadcasting Co társaság nap-nap áletéről és munk borough év mily mi sem bizonyít szíriai festővel háttérrel ismer borough kiállítás

— **Időjósolat:** Légyomlás, váltózet nyugaton és áramlás, tovább nyugati és déli

— **Nyolc emb** telen tejtől egy restből jelentik (Eve) lakos vesz megbetegedett. kótták őket.

HIREK

Gainsborough halálának százötven éves évfordulója Londonban

London, augusztus 10.

Készségei: a mai politikai atmoszférában London már rég ehidotta Parizstól az angol ember, sőt az egész angol közvélemény, akármilyen rövid időre is, de nem marad semmiféle politikai konstellációval, az angol ember, sőt az egész angol közvélemény, akármilyen rövid időre is, de nem marad semmiféle politikai konstellációval, az angol ember, sőt az egész angol közvélemény, akármilyen rövid időre is, de nem marad semmiféle politikai konstellációval...

Gainsboroughnak, a legnagyobb angol festő halálának 150 éves évfordulóját ünnepli. Es ha pár héttel ezelőtt még a nagy festőgála politikai háttérrel volt hangos a városban, a színes angol folyóiratok szárazságra köztölték fényképeket a „visit”-ról, ma már mindenhol Gainsborough a téma, ő a középpont.

Az angol festészet nem tud egy olasz reneszánszot, holland barokkot, vagy egy francia impresszionizmust felmutatni. Kevés festője volt, akik a Csatornán (ahár a szó földrajzi, akár szimbolikus értelmében) átjutottak. Turner, Reynolds és Gainsborough az egyedülállóak, akiket a nemzetközi műtörténet halhatatlanjai közé választott és így könnyen érthető mit jelent ez az évforduló a Szigetországban.

Gainsborough a női portrék utólráhetetlen festője. A portréfestészet — Rembrandt és Van Dyck klasszikus példák erre — nem tudott a nő pszichikumával, ennek a lélek-ábrándjaival és misztériumaival. Rembrandtnál — el kell ismerni — klasszikus formában: fényképet, tökéletesen analízis fényképet találunk. Gainsboroughnál az értelem portréit a szeszibilitás portréja váltja fel. Ezek az asszonyok, akiket ő fest, ele vannak érzékenységgel, finomsággal és azazal az adottsággal, hogy hallatlanul lágy szemvonással fest, képeinek egészen különös, föleg pedig egyéni charme-ot kölcsönöz.

Teljesen önálló, ahogy ezeknek az arcnak „háttér” ad. Egyszerűen nem ad háttér, hanem maga a háttér környezeté és mindig egy természeti táj pazar változatává válik. Ezzel két eredményt ér el: az arcnak nincs meg a szablonos szürke, semmitmondó háttér, hanem közvetlen a környezetből lépnek ki frissességgel és oiy sok gráciával, másrészt egy témát, egy látszólag független témát hoz előnk: az élő, bár kissé romantikus és természetet.

Nerválak kritikáját ismét az angol lapok: „A Gainsborough alakjai olyan szépek voltak, vonásaikban ennyi a grácia, lelki tömörségük olyan Beatriceszerű, hogy a szemlélőben vágyindulást kelt, inspirálják, amelyben nem volt szenvedély csak hálal és jószág”.

Augusztus 2-án, pontosan a festő halálának 150 éves évfordulóján érkeztem Londonba, a Gainsborough „dívat” kellős közepén. A British Múzeum gyűjteményes kiállítását rendezte műveiből, a B. B. C. (British Broadcasting Corporation) az angol rádióadás nap-nap után ad előadásokat a festő életéről és munkásságáról. Es hogy a Gainsborough év milyen népszerűségnek örvend, sem bizonyítja jobban, hogy utamon egy britiai festővel (Igaz, hogy még „osztrák” műveléssel) ismerkedtem meg, aki a Gainsborough kiállítás miatt kelt át a Csatornán. Saphir Miklós

Időjárás: 1—2 milliméterrel emelkedő felhőszakadás, váltakozó, többnyire borus felhőzet nyugaton és délen, enyhe északkeleti légáramlás, további hősiüljedés, esők az ország nyugati és déli részében.

Nyole ember betegedett meg veszett kórházban egy basarabai faluban. Bucarestből jelentik: Nyole stolnecini (Balti megye) lakos veszett tehén tejét itta meg és megbetegedett. A Iasi Pasteur intézetbe szállították őket.

Borzalmas tűzvészek a Fülöp-szigeteken. Manilából jelentik: A Laguna tartománybeli San Pablo városában tűz ütött ki, amely 500 házat hamvasztott el. Leégett a városháza, a vásárcsarnok és számos kereskedelmi épület. Több mint 6000 ember vált hajléktalanná. A kár meghaladja az egymillió dollárt. — Manila Tondo negyedében is tűz pusztított. Kétezer ház leégett. Több mint 12.000 bennszült maradt fedél nélkül.

Az őrtésre kerülő gabona egyhatodát tartalékolja Németország. Berlinből jelentik: Az összes német malmoikat kötelezték arra, hogy az általuk őrlt gabonamennyiség egyhatodát tartalékolják. Az intézkedés hivatva van központi gabonataralék összehozásának célját szolgálni — fejezi be a Havas értesítését.

Kórház üvegéből. Londonból jelentik: Az angliai Bognor-Regis városban most készült el a kórház, amelynek falai kivétel nélkül üvegből készült. A kórházat a napokban meglátogatta Elliot egészségügyi miniszter, aki csodálkozásának adott kifejezést. Kijelentette, hogy a jövőben a járványkórházakat erre a mintára fogják építeni, mert lehetővé teszi a betegek elszigetelését, anélkül, hogy a külvilággal való érintkezés elől elzárják őket. Az üvegfalak lehetővé teszik továbbá a betegek számára, hogy lássák egymást, hogy beszélgethessenek és hogy látogatókat fogadhassanak anélkül, hogy ezek a megfertőzés veszedelemének lennének kitéve. Az üvegtörőházat dr Ayres, a város tisztvi orvosa elgondolása szerint építették.

BARBAX

perc alatt remekül beretválkozhat szappan, ecset nélkül a közismert **BARBAX** RAPID krémrel.

Gyártja: Ardealul S. A. Carei

MEGKEZDTE MŰKÖDÉSÉT A KISEBBSÉGI FŐKORMÁNYBIZTOSSÁG. Bucarestből jelentik: A dr Silviu Dragonair professzor főkörmánybiztos vezetése alatt álló kisebbségi főkörmánybiztoság tegnap megkezdte működését. Előzőleg a kisebbségi főkörmánybiztos dr Miron Cristea patriárka-miniszterelnökkel hosszabb megbeszélést folytatott.

Jeanette Macdonald és Nelson Eddy a főszereplői az Orgonavirágzás című legszebb Metro-filmnek. A film az Edison mozgóban fut.

Halálra ítélték az ukrán szentörösz vezetőit. Moszkvából jelentik: A legfőbb ukrán bíróság halálra ítélte gépmólos miatt Rudenkót, a donbasi szentörösz medence volt igazgatóját és Zandarewet, egy másik szentörösz vezetőjét.

Bucarestbe érkezett az olasz ifjúsizták husz vezetője. Bucarestből jelentik: Ma délelőtt a fővárosba érkezett az olasz ifjúsizták szervezetének, a halilaknak husz vezetője. A vendégek megkoszorúzták az ismeretlen katonai sírját. Miután több várost tekintenek meg a vendégek, Breazara utaznak, ahol végignézik a strájer-mozgalom ki-képző tanfolyamát.

Orvosi hír. Dr. Barta Aladár szabadságáról hazaérkezett.

Csütörtökön kezdődnek meg a tárgyalások a munkügyi felügyelőségen a borbély és fodrászüzletek vasárnapi zárójára ügyében. A cluj borbély és fodrászzipari munkások az új vasárnapi nyitási rendeletekkel kapcsolatosan munkaadóikkal felvették az érintkezést abban az irányban, hogy ezt a kérdést barátságos uton rendezzék, abban a formában, hogy a vasárnapi nyitástól a lehetőségig tekintsenek el. Az idevonatkozó tárgyalások csütörtökön reggel 9-kor fognak a munkügyi felügyelőségnél megkezdődni.

Ma ejtik meg a bírói szemlét a lebontásra ítélt cigánynegyed ügyében. Közöttük, hogy a város vezetősége nemrégiben végzést kézbesített ki a Tanító Ház mögött elterülő cigánynegyed háztulajdonosainak, akiket arra kötelezték, hogy házaikat 30 napon belül bontassák le, mivel azok nem felelnek meg az egészségügyi előírásoknak. A háztulajdonosok tiltakoztak a különös rendelkezés ellen, de hasztalan, mert a város vezetősége megmaradt elhatározása mellett és sürgette a rendelkezés végrehajtását. Az elkeseredett háztulajdonosok legutóbb a munkügyi miniszterhez fordultak panaszukkal és egyben a bíróságtól helyszíni szemlét kérték annak eldöntésére, hogy a lakóházak valóban egészségtelenek, vagy sem. A bíróság ma, szerdán ejti meg a helyszíni szemlét és a döntés elő az érdekelt háztulajdonosok nagy érdeklődéssel tekintenek. A bírói szemle állapítja meg a házak értékállapotát is, hogy ha a város mégis kényszerítő lépésre haladna magát, a kártérítés jogigénylésére meg legyen a kellő alap.

Clujról Cernăuțiába egy és egy negyedóra, Budapestre 2 óra 10 perc alatt. Már június 15. óta közlekedik a Cernăuți—Cluj—Arad vonalon a Dragon kétmotoros repülőgép, amely szenzációs előnyöket nyújt a közönségnek. A géppel Clujról Cernăuțiába egy óra 15 perc alatt, Budapestre 2 óra 10 perc alatt lehet repülni.

Beiratások az oradeai orth. zsidó fiú- és leánygimnáziumba. Az oradeai orth. zsidó hitközség nyilvánossági jogu fiú- és leánygimnáziumában az 1933—39. évre szóló jelentkezések folyamatban vannak. Ez iskolák bármely osztályába újonnan beiratkozni szándékozók felvétel iránti kéllően felszerelt kérvényüket legkésőbb augusztus 25-ig mulatatlannal nyújtsák be az iskola igazgatóságához. A régi növendékek ugyancsak a határideig kötelesek felvételi kérelmüket benyújtani, nehogy helyük mással töltessék be. Az első osztályba iratkozni szándékozók román nyelvből és számtanból felvételi vizsgálatot tesznek. A felvételi és javítóvizsgálatok szeptember 1-én veszik kezdetüket. A szabályszerű beiratások időpontja aug. hó 25—31. Későbbi beiratások csak a tanügyi hatóságok engedélyével lehetségesek. Tanévnyitató: szeptember 9.

Orgonavirágzás. Az utolsó évek legszebb filmje ma az Edison mozgóban.

Megszünt a Magyar Hirlap. Budapestről jelentik: A magyarországi sajtóélet szomorú szenzációja, hogy megszűnt a budapesti Magyar Hirlap, amely évtizedek óta a progresszív közélet egyik hatékony orgánuma volt. A lap utolsó száma vasárnap jelent meg, amelyben bejelenteli megszűnését, amelyet azzal indokol, hogy hiányoztak azok az anyagi eszközök, amelyek a lap fenntartását biztosíthatták volna. A Magyar Hirlapot több évtizeddel ezelőtt alapította az utopisztikus regényeiről híres dr Herzka Tivadar és Márkus Miksa udvari tanácsos. Kimagasló publicistája volt a lapnak Ignotus, aki mellett a magyar újságírás legjobbjai dolgoztak. A háboru utáni években, amikor a szabadkőműves akciókat Magyarországon eltiltották és lefoglalták a szabadkőművesek Podmaniczky uccai házát és bezártatták a szabadkőművesek lapját, a Világ is, a megszűnt Világ akkor beleolvadt a Magyar Hirlapba. A lap ekkor külső körülmények hatása következtében ugyan nem irhatott azzal a szabadelvűséggel, mint régebben, de megtartotta régi programjának szellemét, amiért a progresszív elemek támogatták is. Az emigrációba kényszerült Ignotus helyét Zsolt Béla, a kitűnő tollu publicista foglalta el, aki azonban később kilépett. Az irányítást Friedmann Ignác dr budapesti ügyvéd vette át, akinek sem publicisztikai múltja, sem különös rátermettsége nem volt a Magyar Hirlap politikai és kulturális irányvonalának fejlesztésére. A változott rezsim a Magyar Hirlap olvasótáborát is megrendítette, annál is inkább, minthogy a javaerők más progresszív lapoknál helyezkedtek el, főként az Ujság című lapnál. Amikor Friedmann dr kivált, a Magyar Hirlap visszalengett ugyan régi programatikusan vonalára, de nem tudta már visszahódítani azt az olvasótáborát, ami minden becsteltes újság gazdasági alapját szolgáltatja. Anyagi gondokkal küzdött már évek óta, amikkel nem tudott megbirkózni és vasárnap beszűntette megjelenését. A Magyar Hirlap szerkesztősége az Ujság hasábjain felhívást intézett a közönséghez, amelyben üzeni olvasóinak, hogy „sorakozzanak fel az Ujság mögött, növeljék ellenálló képességét, erősítsék küldetését hitében, inspirálják további igazságkeresésre s erkölcsi és szellemi bátorságra”.

Segítünk egy embertársunkon. Szerkesztőségünkben megjelent egy jobb napokat látott kereskedő, akit betegség és a rossz gazdasági viszonyok anyagilag és egészségre teljesen tönkretettek. Két manikón járva hordja szomorú életsorsát. Akinek érzi a van emberi katasztrófa iránt, bizonyára segítségére siet a sorsüldözött embernek. Adományokat elfogadnak és nyugtáznak az adományozott nevében a Rosenzweig héber könyvkereskedésben Cluj, Piața Mihai Vi-teazul 37—38.

Négy román napilapot létesít a propaganda államtitkárság vidéki centrumokban. Bucarestből jelentik: A sajtó- és propagandügyi államtitkári hivatal négy román napilapot létesít különböző vidéki centrumokban. A lapok küldetése a vidéki olvasóközönség gyors és megbízható tájékoztatása és nemzeti propaganda lesz a csatolt területeken.

Előkészítő tanfolyam a Kereskedelmi Liceumban való felvételi vizsgára. A Miniszterul Educațiunii Nationale jóváhagyásával Domilescu Iovan keresk. liceumi tanár folyó hó 15-től a Kereskedelmi Liceum V-ik osztályba való felvételi vizsgára a kereskedelmi ismeretek és könyvvitelből (Stiințe Comerciale si contabilitate) előkészítő tanfolyamot nyit. A tanfolyamot a Liceul Commercial de băteți Str. Saguna 11 sz. iskola helyiségeiben napi 2 órai előadással tartja meg. A beiratkozások f. hó 14-én fenti helyiségben eszközölhetők délelőtt 8—1-ig, Rusu iskolai titkár-nál. A tandíj az egész tanfolyam tartamára 400 lej, mely összeg a beiratkozás alkalmával fizetendő. Szegénységüket igazoló tanulók tandíjmentességben részesülnek.

RÁDIO MŰSOR

- Szerda, augusztus 10.
- Bucaresti.** 7.30: Ritmikus torna, rádióhirdető, reggeli hangverseny, háztartási orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. Közben sporthírek. Hírek. — 19.15: Hangverseny. 20.40: Zongorahangverseny lemezel. Hírek. 21.15: Táncezen. 22.45: Zeneközvetítés egy étteremből. 23.45: Hírek németül és francián. Majd: Közlemények.
 - Jeruzsálem.** Déltűn 5.30: Pontos idő, hírek. A héber nevelés alapelvei. David Zakaj előadása az Eg csodáiról. 8: D. Zakaj csillagászati előadásának folytatása. 8.20: A kolzimrach zeneegyesület koncertje. 8.50: Mose Bermann előadása. 9: Pontos idő, időjárás, hírek. 9.50: Az angol műsor keretében hangverseny.
 - Budapest I.** 7.45: Torna, utána hanglemezek. 11: Hírek. 13.05: Balalajkazenekar. Hírek. 14.30: Szalonzenekar. 17.15: Előadás. 18: Hegedű zongorakísérettel. 18.30: Előadás. 19: Táncelemek. 20.30: Enek zongorakísérettel. 21.25: Honvézenekar. 22.30: Cigányzene. 23.45: Jazz.
 - Mit hallgassunk a külföldi műsorból:** Szófia. 21.15: Verdi: Aida, opera. Prága. 20.25: Smetana: Az ördög fala, opera. Varsó. 20.30: Szórazokozató zene. Brüsszel. 21.30: Hangverseny. Rubinstein zongoraművésszel.
 - Csütörtök, augusztus 11.**
 - Bucaresti.** 7.30: Ritmikus torna, rádióhirdető, reggeli hangverseny, háztartási orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. Közben sporthírek. Hírek, időjárásjelentés. 19: Táncezen lemezekről. — 20.25: Balalajkazenekar. 21.15: Beethoven: IX. szimfónia. Vezényel: Stokowski (lemezről). 22.45: Zeneközvetítés egy étteremből. 23.45: Hírek németül. Majd: Közlemények.
 - Jeruzsálem.** Déltűn 5.30: Pontos idő, hírek. 8: Koncert. 8.30: Nyelvészeti előadás. 8.45: Hangverseny. 9: Pontos idő, időjárás, hírek. 10: Az angol műsor keretében táncezen.
 - Budapest I.** 7.45: Torna, utána hanglemezek. 11: Hírek. 13.05: Rendőrzenekar. 14.30: Hanglemezek. 17.15: Befűzési tanácsadó. — 18.30: Cigányzene. 20: Zenekar. 0.25: Cigányzene.
 - Mit hallgassunk a külföldi műsorból:** Varsó. 20.25: A shimmitől a caricóig, szórazokozató hangverseny. Belgrád. 21: Operarészletek. London Regional. 21.30: Dalos, zenés tarka-est.

A zsidó szavazati jog: a sékel

UJ KELET Legújabb hírek

Feszült légkörben folytatja Runciman lord tanácskozásait

Berlin, augusztus 9. Az egész német sajtó foglalkozik azzal az incidenssel, amely Hoehal délcehországi helységben történt s amelynek halálos áldozata van. A hivatalos vizsgálat szerint tizenhárom polgár összeverekedett és a dulakodás végén halálosan megsebesült Baierle szudetanémet. A rendőrség letartóztatta a verekedés összes résztvevőit, de eddig még nem sikerült világosságot deríteni az összetűzés okára és lefolyására, miután a letartóztatottak megtagadják minden felvilágosítást. A berlini sajtó természetesen újból megragadja az alkalmat a súlyos incidens címén a prágai kormány támadására.

Prágai jelentés szerint lord Runciman és kíséreti személyzete tovább folytatja tájékoztató tárgyalásait. A prágai kormány ezzel kapcsolatban hivatalos közleményt tett közzé, amelynek értelmében szabályozta a lakosság számára, hogy milyen mértékben köteles az angol kiküldötteknek az általuk óhajtott felvilágosítást megadni. A közlemény értelmében lord Runcimannak és titkárnak minden konkrét kérdésre köteles egy a lakosság, mint az érdekelt hivatalok pontos és határozott felvilágosítást nyújtani. Ez azonban kizárólag a hozzájuk intézett konkrét kérdésre adott konkrét válasz lehet. Általános jellegű kérdéseknél a válasz megadása előtt az érdekelt személy vagy hivatal köteles a prágai kormány utasításait kérni.

A londoni és titkárnak kívül más személynek adott információ nem kötelező és a felvilágosítás magánjellegű, amelynek nincs állami vonatkozásban semmiféle kötelező jellege. Runciman egyébként tegnap főleg az eddig beérkezett emlékiratok tanulmányozását végezte néhány kisebb tárgyaláson kívül, míg Hodzsa miniszterelnök a pénzügyminiszterrel tanácskozott a nemzetiségi statutum pénzügyi és gazdasági kérdéseiről. A tanácskozásokat folytatják és aztán kerül sor a kérdésnek a szudetanémet párt kiküldöttjeivel való megbeszélésére. Hodzsa miniszterelnök később Nisch német és Varga prépost magyar képviselőket fogadta, akik iskolaügyi vonatkozású emlékiratokat nyújtottak át neki.

Az amerikai tótok visszautazó küldöttsége tegnap Hlinkánál tisztelegget, akit az álláspontja melletti kitartásra hívtak fel.

Déner igazságügyminiszter tegnap Kasán nagyobb beszédben jelentette ki, hogy a kisebbségi kérdést meg lehet oldani anélkül, hogy az országgot tartományokra bontanák, annál is inkább, mert erről soha semmilyen formában nem is lehet szó.

Rendőri készség őrzi Runciman lord lakását

Prága, augusztus 9. Runciman lord tegnap egész nap szállóbeli lakásán dolgozott. Runciman lakosztályának uccára néző ablakai alatt rendkívüli készséget állítottak, mert a lord több fenyegető levelet kapott, amelynek szerzője felszólítja, hogy három nap alatt fejezze be munkáját, mert különben baja történik. A hatóságok valószínűnek tartják, hogy a névtelen levélíró csak elmebeteg lehet.

A sajtó nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy Wilson berlini amerikai nagykövet ismét Prágába utazik, ahol találkozni fog a svájci követtel, aki ismerteti vele a kantoni szervezetet. Ezt a találkozást egyes körök összeköttetésbe hozzák azzal az angol-francia törekvéssel, amely a közepurópai kisállamok megsegítésére irányul.

Új fordulat az aradi szakkamarák panamáinak frontján

Enyhébb minősítést kaptak a munkakamara volt vezetői, míg a mezőgazdasági kamara volt elnökét letartóztatták

Cluj, augusztus 9. Megírtuk annak idején, hogy az aradi munkakamara volt vezetőit, Vulpe Iosifot, Mosoiu Victort és Strengar Demian Savat mintegy kétfélmillió lej eltulajdonításának vádjával letartóztatták. Most készült el a vizsgálóbíró vádirata, amelyben lényegesen összezsugorodtak a vádpontok. A vádirat Vulpe volt elnököt 200.000, Mosoiu Victort 70.000, míg Strengar Demian Savat 20.000 lej jogtalan felhasználásával vádolja. A vádlottak kaució ellenében szabadlábra helyezést kértek, a vizsgálóbíró Vulpe Iosifnak 200.000 lej kaució ellenében kért szabadlábra helyezési kérését elutasította,

Mosoiu Victort 70.000 lej kaució ellenében, míg Strengar Demian Savat kaució nélkül szabadlábra helyezte. Ezt a végzést az ügyész megfellebbezte úgy, hogy a két szabadlábra helyezést a vádtanács döntéséig letartóztatásban maradjon.

Súlyosabb fordulatot vett Grecu Pavel volt mezőgazdasági kamarai elnök ügye, akinek ügyében az aradi vizsgálóbíró megszüntető végzést hozott. A végzést a timisoarai tábla vádtanácsa megsemmisítette, új vizsgálatot rendelt el és elrendelte ugyanakkor a volt elnök letartóztatását.

A palesztinai főkormányzó feltűnést keltő rádióbeszéde az ország lakosságához

Döntő tanácskozások Londonban a palesztinai kérdéstről

Jeruzsálem, augusztus 9. Sir Harold MacMichale palesztinai főkormányzó tegnap rádióbeszédet tartott, amelyben a rend és a nyugalom megőrzésére hívta fel az ország lakosságát. A főkormányzó hangsúlyozta, hogy ez az egyetlen út az ország békéjének és boldogulásának biztosítására, míg a romboló erők katasztrófába sodorják az országot és annak lakosságát. A főkormányzó szigorú hangon figyelmeztette a lakosságot, hogy tartózkodjék minden rendezavaró megmozdulástól, mert azok úgy sem vezetnek célra és a hatóságok legerélyesebben fogják meg-

torolni minden kilengést. Palesztina sorsát, amely néhány hónapon belül dől el — mondotta a főkormányzó — semmiben sem befolyásolhatják erőszakos cselekmények.

Londoni híradás szerint Chamberlain miniszterelnök a palesztinai helyzet miatt szakította félbe szabadságát. A terror el-fajulása komolyan nyugtalanítja az angol kormányköröket és rendkívüli intézkedések megtételét tartják szükségesnek. Altitól az egész Palesztinában ki akarják hirdetni az ostromállapotot.

Holnap, csütörtökön a ROYAL elágermozgóban 2 szenzációs film egy helyért

I. PAUL ROBESON a világhírű néger baritonista nagyszerű filmje: **A szabadság dala**

II. STAN & BRAN „A nevetés királyainak” egyetlen ideai nagy filmje: **„A vadnyugati őrjárat”**

Ma, szerdán utoljára, dupla műsor: „Spanyol ország lángokban” CHARLIE CHAN és MARIA KIRALYNE TEMETÉSE.

A fővárosi lapok a kisebbségi kormánybiztosság irányvonalairól

Az alkotmány alapján fog működni a kisebbségi kormánybiztosság

Bucuresti, augusztus 9. A fővárosi lapok mai számukban érdekes kommentárokat fűztek ahhoz a hivatalos híradáshoz, amely a kisebbségi kormánybiztosság tevékenységének megkezdését jelentette be. A Timpul egyebek között a következőket írja:

„A kormánybiztosság tevékenysége az alkotmány által előírt vonalakat követi. Ennek megfelelően szankcionálták azon kisebbségek jogait, amelyek összeegyeztetik létüket a román nép évszázados törekvéseivel. A kormánybiztosság szerepe éppen az, hogy állandó felügyeletet gyakoroljon azon alkotmányos rendelkezések törvényes alkalmazása felett, amelyeket újabb intézkedések és rendeletek részleteznek. A kormánybiztosság létesítését általános meglepedés fogadta a világsajtóban és illetékes európai körökben is. A kisebbségi kormánybiztosság olyan intézkedéseket fog hozni, amelyek alkalmasak arra, hogy megerősítsék az ország területén élő nemzetiségeknek a román néppel való békés együttműködését a törvények szellemében és a románság évszázados törekvéseinek tiszteletben tartása mellett.

A Románia című lap a következőket írja: „Nem üres szó az, amely havának vendég-

szertő szelleméről beszél. Hanem olyan valóság és lelki örökség, amelyre jogunk van büszkén emlékeztetni mindazokat, akik örömmel tudnak vendégek lenni és ugyanakkor tiszteletben tartani a „ház” szabályait. A kisebbségi kormánybiztosság létesítése természetes módon illeszkedik be a bennünket jellemző vendéglátás szellemébe. A romániai kisebbségek mindenkor érintetlen szabadságot, szükségleteik és kívánságaik megértésének szellemét élvezték a többségi lakosság részéről. A kisebbségi kormánybiztosság felállításával Románia újból bizonyítékát adta annak, hogy konkrét formában akarja kifejezni a szellemet, amely népünket századokon keresztül áthatotta.

Göring Londonba utazik

Párizs, augusztus 9. A diplomáciai ügyekben jólétesült Paris Midi londoni tudósítója jelenti, hogy Göring tábornagy rövidesen Londonba érkezik, ahol a légi fegyverkezés korlátozásáról szóló német-angol egyezmény ügyében tolmácsolja Hitler álláspontját.

Sportvonal Budapestre utlevél és vizum nélkül

Indulás CLUJ-ról szeptember 7-én reggel 9.33-kor. Visszaindulás Pestről szept. 13-án

Utolsó jelentkezés szept. 2.

Költség Lei 1.520

Jelentkezni lehet:

WAGONS-LITS//COOK

EUROPA

utazási irodákban.

A nemzetiek győzelmei az Ebro-folyónál

Burgos, augusztus 9. (Rador.) A nemzetiek rádióállomása jelenti: A nemzetiek erők tegnap nagy sikert értek el a castró fronton, 25 kilométert nyomultak előre átlépve a kijelölt pontokat, annak ellenére, hogy a köztársaságiak elkeseredett ellenállást fejtettek ki.

A nemzetiek közleménye szerint az ebroi fronton a nemzeti csapatok folytatták a tisztogatást Maquinezta és Fayon közt. zeteiben és 2500 fegyvert, valamint 50 gépfegyvert zsákmányoltak. Mora de Ebro körzetében számos köztársasági pártot át a nemzetiekhez. A castelloni fronton visszavertek számos köztársasági támadást. Az estrama durrai fronton a köztársaságiak repülői több békés falut bombáztak és megölték hat személyt. A nemzetiek repülői Palmos kikötőjét bombázták.

Caspeből jelentik, hogy a nemzetiek befejezték a Mequinezta és Fayon közti terület tisztogatását és erősen megvetették lábukat az Ebro jobbpartján egészen Mafarrana mellékfolyó torkolatáig. Több mint 2000 köztársasági, akiknek sikerült átkelniük a folyón, foglyul ejtettek.

Saragossa, augusztus 9. (Rador.) Hosszabb ideig tartó tárgyalások után meg egyezés jött létre, melynek értelmében a fogságba esett spanyol nemzeti repülő kicsérélnék 14 nemzeti fogságban levő amerikai pilótával. A fogolycsere két nap múlva történik meg.

Meghalt Warner Oland, a világhírű filmszínész. Londonból jelentik: Warner Oland, a világhírű filmszínész, a népszerű Charlie Chan detektiv-filmek főszereplője ötvenéves korában tüdőgyulladás következtében meghalt.

Nemák: Villamosági Zsebkönyv 158 lej, Nemák: Elektrotechnika 198 lej, Kausz Rádiotechnika 26 lej, Molnár: Elektrotechnika 191 lej, Villamosági Zsebkönyvtár 1935 kötve 132 lej, Villamosági Zsebkönyv két kötetben 1936 231 lej, Villamosági Zsebkönyv 1937 füzve 115 lej, kötve 148 lej stb. Lepagénál Cluj. Postán utánvétellel. Kérjen jegyzéket.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop 19. Telefonszám: 13-60.

BUN PÉR ÉRTÉKESÍTÉS

Tudós
Post
Tudós
No. 244716/029.
16. Telefon: 18.
Képviselet 114.
7-re 608, eg
földre: Hav
Mlévre 12.
Eldetése: A.
„UJ KELET”
Bánati színpad
ja. Cikkünk a
korra megkötés

M
K

A statium
könyvit

A hivatalos
ban királyi dek
sebségi kormá
bályzatát fekte
elvetek. A sz
megismétli az
szának a kiseb
jogaira vonatk
ba helyezi, hog
ken könnyítések

Mit tartal

A szabály
4263—1938. szá
tanács 1749 bis
legfőbb törvény
véleményezése a
szakaszára való
szószert a köv

1. A kisebbsé
vetlenül a minis
ál tartozik.

2. A kultusz-
térium mellett
igazgatóság saj
kisebbségi kor
nyer meg a köv

a) Felügyele
törvényhozási é
seknek a kiseb
marása fölött.

b) Az érdeke
rinti felhívása é
ségeken és mé
fent említett tö
tási intézkedése

c) A kisebbsé
különböző kér
előterjesztés té
hoz a szükséges
illetően.

Tevékenységén
kormánybiztosság
tartani:

1. szakasz. Ho
kai származásra
ket nélkül kötele
nek leglánygese
alkotmány 4. sz

2. szakasz. A
re, fajra, vagy
egylenlők a törv
és annak magu
alkotmány 5-ik

3. szakasz. A
az összes román
fajra, vagy va
azonos polgári é
azon hánasmódo
biztosítják. Enn

Az anya
lat

a) A kisebbsé
padon használha
éren, sajtóban,
kapcsolataikban,
bedélyezett és el